Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Jaarlijks controleverslag EFRO
verslagjaar 2022-2023
OP 2014NL16RFOP001 - MA Noord
OP 2014NL16RFOP002 - MA West
OP 2014NL16RFOP003 - MA Zuid
OP 2014NL16RFOP004 - MA Oost

definitief

Colofon

Titel	Jaarlijks controleverslag EFRO verslagjaar 2022-2023 OP 2014NL16RFOP001 - MA Noord OP 2014NL16RFOP002 - MA West OP 2014NL16RFOP003 - MA Zuid OP 2014NL16RFOP004 - MA Oost
Uitgebracht aan	Europese Commissie, Joint Audit Directorate for Cohesion
Datum	28 februari 2024
Kenmerk	2024-0000191885

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
070-342 7700

1 Inleiding 7
1.1 Verantwoordelijke autoriteiten 7
1.2 Verslagjaar 7
1.3 Controleperiode 7
1.4 Identificatie van het operationeel programma 7
1.5 Uitgevoerde werkzaamheden 7
2 Belangrijkste wijzigingen in de beheers- en controlesystemen 9
2.1 Managementautoriteit Noord 9
2.2 Managementautoriteit West 9
2.3 Managementautoriteit Zuid 9
2.4 Managementautoriteit Oost 9
3 Wijzigingen in de auditstrategie 10
4 Systeemaudits 11
4.1 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren MA Noord 11
4.2 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren MA West 12
4.3 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren MA Zuid 13
4.4 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren MA Oost 14
5 Audits van concrete acties 16
5.1 Managementautoriteit Noord 16
5.1.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties 16
5.1.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen 16
5.1.3 De gehanteerde steekproefparameters 16
5.1.4 Aansluiting van de steekproefpopulatie op de jaardeclaratie 19
5.1.5 Negatieve bedragen 19
5.1.6 Redenen voor toepassing van een niet-statistische steekproef 19
5.1.7 Controlebevindingen 19
5.1.8 Financiële correcties in de jaarrekening door onze controlebevindingen 25
5.1.9 Berekening van de TER en RTER 25
5.1.10 Informatie over de aanvullende steekproef 26

5.1.11 Systemische fouten 26
5.1.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren 30
5.1.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef 31

5.2 Managementautoriteit West 31
5.2.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties 31
5.2.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen 31
5.2.3 De gehanteerde steekproefparameters 32
5.2.3.2 Low value stratum 32
5.2.3.3 Financiële instrumenten/fondsen 33
5.2.4 Aansluiting van de steekproefpopulatie op de jaardeclaratie 33
5.2.5 Negatieve bedragen 33
5.2.6 Redenen voor toepassing van een niet-statistische steekproef 33
5.2.7 Controlebevindingen 33
5.2.7.1 Projectaudits 33
5.2.8 Financiële correcties in de jaarrekening door onze controlebevindingen 34
5.2.9 Berekening van de TER en RTER 34
5.2.10 Informatie over de aanvullende steekproef 35
5.2.11 Systemische fouten 35
5.2.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren 36
5.2.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef 36

5.3 Managementautoriteit Zuid 36
5.3.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties 36
5.3.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen 36
5.3.3 De gehanteerde steekproefparameters 36
5.3.4 Aansluiting van de steekproefpopulatie op de jaardeclaratie 38
5.3.5 Negatieve bedragen 38
5.3.6 Redenen voor toepassing van een niet-statistische steekproef 38
5.3.7 Controlebevindingen 39
5.3.8 Financiële correcties in de jaarrekening door onze controlebevindingen 40
5.3.9 Berekening van de TER en RTER 40
5.3.10 Informatie over de aanvullende steekproef 41
5.3.11 Systemische fouten 41
5.3.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren 41
5.3.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef 41

5.4 Managementautoriteit Oost 42
5.4.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties 42
5.4.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen 42
5.4.3 De gehanteerde steekproefparameters 43
5.4.3.1 High-value stratum 43
5.4.3.2 Low-value stratum 43
5.4.3.3 Subsampling 44
5.4.4 Aansluiting van de steekproef op de jaardeclaratie 45
5.4.5 Negatieve bedragen 45
5.4.6 Redenen voor toepassing van een niet-statistische steekproef 45
5.4.7 Controlebevindingen 45
5.4.8 Financiële correctie in de jaarrekening door onze controlebevindingen 46
5.4.9 Berekening van de TER en RTER 46
5.4.10 Informatie over de aanvullende steekproef 47
5.4.11 Systemische fouten 47
5.4.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren 47
5.4.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef 47

6 Audits van rekeningen 48

6.1 Managementautoriteit Noord 48
6.1.1 Bevindingen en conclusies 48
6.1.2 Systemische problemen 49

6.2 Managementautoriteit West 49
6.2.1 Bevindingen en conclusies 49
6.2.2 Systemische problemen 50

6.3 Managementautoriteit Zuid 50
6.3.1 Bevindingen en conclusies 50
6.3.2 Systemische problemen 51

6.4 Managementautoriteit Oost 51
6.4.1 Bevindingen en conclusies 51
6.4.2 Systemische problemen 52

7 Coördinatie tussen auditinstanties en toezichthoudende werkzaamheden van de auditautoriteit 53

8 Overige informatie 54
8.1.1 Managementautoriteit Noord 54
8.1.2 Prestatie-indicatoren 54
8.1.3 Bevindingen 55

8.2 Managementautoriteit West 55
8.2.1 Prestatie-indicatoren 55
8.2.2 Bevindingen 56

8.3 Managementautoriteit Zuid 56
8.3.1 Prestatie-indicatoren 56
8.3.2 Bevindingen 56

8.4 Managementautoriteit Oost 57
8.4.1 Prestatie-indicatoren 57
8.4.2 Bevindingen 57

9 Algehele mate van betrouwbaarheid 58

9.1 Managementautoriteit Noord 58
9.1.1 Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden 58
9.1.2 Beoordeling van corrigerende maatregelen 58

9.2 Managementautoriteit West 58
9.2.1 Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden 58
9.2.2 Beoordeling van corrigerende maatregelen 58

9.3 Managementautoriteit Zuid 58
9.3.1 Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden 58
9.3.2 Beoordeling van corrigerende maatregelen 58

9.4 Managementautoriteit Oost 58
9.4.1 Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden 58

9.4.2 Beoordeling van corrigerende maatregelen 58

10 Bijlagen bij het jaarlijks controleverslag 59

10.1 Resultaten van de systeemaudit 59
10.1.1 Managementautoriteit Noord 59
10.1.2 Managementautoriteit West 60
10.1.3 Managementautoriteit Zuid 61
10.1.4 Managementautoriteit Oost 62

10.2 Resultaten van audits van concrete acties 63

10.3 Berekeningen die ten grondslag liggen aan de selectie van de willekeurige steekproef en het totale foutenpercentage 64
10.3.1 Managementautoriteit Noord 64
10.3.2 Managementautoriteit West 65
10.3.3 Managementautoriteit Zuid 66
10.3.4 Managementautoriteit Oost 67

10.4 Overzicht van type fouten 68
10.4.1 Managementautoriteit Noord 68
10.4.2 Managementautoriteit West 69
10.4.3 Managementautoriteit Zuid 70
10.4.4 Managementautoriteit Oost 71

10.5 Opvolging aanbevelingen KR 6 72
10.5.1 Opvolging aanbevelingen KR 6 voor MA Noord 72
10.5.2 Opvolging aanbevelingen KR 6 voor MA West 77
10.5.3 Opvolging aanbevelingen KR 6 voor MA Zuid (inclusief generieke deel) 79
10.5.4 Opvolging aanbevelingen KR 6 MA Zuid 81
10.5.5 Opvolging aanbevelingen KR 6 voor MA Oost 81

1 Inleiding

1.1 Verantwoordelijke autoriteiten

- Managementautoriteiten (MA)
  - MA Noord : het dagelijks bestuur van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland;
  - MA West : het College van B&W van de gemeente Rotterdam;
  - MA Zuid : het College van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant;
    Stimulus Programmamanagement fungeert als programmasecretariaat van OP-Zuid;
  - MA Oost : het college van gedeputeerde staten van de provincie Gelderland.
- Certificeringsautoriteit (CA) : Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
- Auditautoriteit (AA) : Auditdienst Rijk van het ministerie van Financiën.
- Referentieperiode : 1 juli 2022 tot en met 30 juni 2023.
- Operationele programma's : Operationeel Programma EFRO 2014-2020 Noord Nederland", CCI-nummer 2014NL16RFOP001;
  Operationeel Programma EFRO 2014-2020 West Nederland", CCI-nummer 2014NL16RFOP002;
  Operationeel Programma EFRO 2014-2020 Zuid Nederland", CCI-nummer 2014NL16RFOP003;
  Operationeel Programma EFRO 2014-2020 Oost Nederland", CCI-nummer 2014NL16RFOP004

1.2 Verslagjaar

Dit controleverslag heeft betrekking op het verslagjaar 2022-2023 dat loopt van 1-7-2022 tot en met 30-6-2023 en is opgesteld in overeenstemming met het model in Bijlage IX van Verordening (EU) nr. 207/2015.

1.3 Controleperiode

De controle heeft betrekking op het verslagjaar 2022-2023 dat loopt van 1 juli 2022 tot en met 30 juni 2023. De controle is uitgevoerd in de periode 1 april 2023 tot en met 27 februari 2024.

1.4 Identificatie van het operationeel programma

Dit jaarlijks controleverslag heeft betrekking op het operationeel programma's van de managementautoriteiten Noord, West, Zuid en Oost voor de programmaperiode 2014-2020. De kenmerken voor de operationele programma's zijn:
OP 2014NL16RFOP001 - MA Noord
OP 2014NL16RFOP002 - MA West
OP 2014NL16RFOP003 - MA Zuid
OP 2014NL16RFOP004 - MA Oost

1.5 Uitgevoerde werkzaamheden

Dit onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de door de AA geactualiseerde auditstrategie d.d. 21 juli 2023. In de auditstrategie is onder meer aangegeven dat wij de werkzaamheden uitvoeren in overeenstemming met de International Audit Standards, die in Nederland zijn uitgewerkt in de 'Nadere voorschriften controle en overige standaarden' (NV COS) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

Wij hebben alle werkzaamheden zelfstandig uitgevoerd en hebben geen werkzaamheden uitbesteed aan externe auditors.

Voor het jaarlijkse controleverslag en de jaarlijkse verklaring hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Voor de lopende programmaperiode 2014-2020 is het niet verplicht om jaarlijks een volledige systeemaudit uit te voeren. Gezien de fase waarin de lopende programmaperiode zich bevindt en de uitkomsten van de uitgevoerde systeemaudits over de afgelopen verslagjaren (*score 2: management- and control systeem works, some improvement needed*) hebben wij gekozen om geen volledige systeemaudit uit te voeren en ons te beperken tot het beoordelen van de follow-up van openstaande bevindingen van vorig verslagjaar. Deze aanpak hebben wij afgestemd met de Commissie, die hiermee is akkoord gegaan.
- Door middel van een niet-statistische steekproef zijn audits op concrete acties uitgevoerd (projectaudits). Daarbij controleren wij aan de hand van checklists de gedeclareerde uitgaven. Ook besteden wij daarbij aandacht aan staatssteun, aanbesteding en fraude.
  Voor de details en uitkomsten verwijzen wij naar hoofdstuk 5.
- Wij hebben de volledigheid, nauwkeurigheid en waarachtigheid van de gedeclareerde bedragen in de rekeningen gecontroleerd door deze aan te sluiten met de onderliggende cumulatieve betaalaanvragen en daarbij rekening gehouden met de noodzakelijke correcties.
  Voor de details en uitkomsten verwijzen wij naar hoofdstuk 6.

Wij hebben kennisgenomen van de beheersverklaringen en vastgesteld dat deze geen beweringen bevat die strijdig zijn met onze controlebevindingen.
Voor onze conclusie verwijzen wij naar onderdeel C van het jaarlijks oordeel.

2 Belangrijkste wijzigingen in de beheers- en controlesystemen

2.1 Managementautoriteit Noord

In het verslagjaar was geen sprake van belangrijke wijzigingen in de beheers- en controlesystemen van de managementautoriteit en certificeringsautoriteit.

2.2 Managementautoriteit West

In het verslagjaar was geen sprake van belangrijke wijzigingen in de beheers- en controlesystemen van de managementautoriteit en certificeringsautoriteit.

2.3 Managementautoriteit Zuid

In het verslagjaar was geen sprake van belangrijke wijzigingen in de beheers- en controlesystemen van de managementautoriteit en certificeringsautoriteit.

2.4 Managementautoriteit Oost

In het verslagjaar was geen sprake van belangrijke wijzigingen in de beheers- en controlesystemen van de managementautoriteit en certificeringsautoriteit.

3 Wijzigingen in de auditstrategie

Voor het verslagjaar 2022-2023 zijn wijzigingen in de auditstrategie doorgevoerd die gevolgen hebben voor de uitgevoerde auditwerkzaamheden en de resultaten van de audit. Gezien de fase waarin de lopende programmaperiode zich bevindt en de uitkomsten van de uitgevoerde systeemaudits over de afgelopen verslagjaren (*score 2: management- and control systeem works, some improvement needed*) hebben wij gekozen om geen volledige systeemaudit uit te voeren en ons te beperken tot het beoordelen van de follow-up van openstaande bevindingen van vorig verslagjaar. Deze aanpak hebben wij afgestemd met de Commissie, die hiermee is akkoord gegaan

4 Systeemaudits

Zoals in hoofdstuk 3 is aangegeven is gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de Europese Commissie biedt om geen systeemaudits uit te voeren.
Wij zijn wel nagegaan of opvolging is gegeven aan de aanbevelingen uit vorige systeemaudit(s). In hoofdstuk 4.1 t/m 4.4 geven wij per MA een overzicht van de openstaande aanbevelingen uit voorgaande rapportages en de stand van zaken ultimo 2023.

4.1 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren MA Noord

KR 4: Wij adviseren de MA de controle op sound financial management met meer diepgang uit te voeren en adequate vastlegging op te nemen in het dossier.

Opvolging aanbeveling:
Wij hebben vastgesteld dat de MA onze bevinding in een teamoverleg heeft besproken. Tussentijds is op informele wijze geïnformeerd bij het controleteam naar de opvolging van de bevindingen. Wij hebben niet kunnen vaststellen dat de gemaakte afspraken zijn verwerkt in aangepaste werkinstructies.

Aanbeveling 22/23:
Wij adviseren de MA om de gemaakte afspraken op te nemen in de werkinstructies voor het controleteam.

KR 4: Voor het bewaken van de 90 dagentermijn hebben wij de MA geadviseerd:

- Strakker te sturen op de doorlooptijden.
- Zorg te dragen voor een volledige en consistente vastlegging in het monitoringsbestand.

Opvolging aanbeveling:
De MA heeft maatregelen genomen die leiden tot verbeteringen in de doorlooptijden. We zullen de doorlooptijden blijven monitoren in het volgende jaar.

Aanbeveling 22/23:
Wij adviseren de MA consequent te blijven sturen op de doorlooptijden en deze monitoring zichtbaar vast te leggen.

KR 5: Wij adviseren de MA de audittrail naar de gecontroleerde documentatie te verbeteren. Enerzijds betreft dit het tijdig beschikbaar stellen van de gecontroleerde documenten in Navision. Anderzijds adviseren wij om de audittrail van de steekproefposten uit de managementverificatie naar de locatie van de gecontroleerde stukken (facturen, betalingsbewijzen, urenstaten etc.) in Navision met duidelijke verwijzingen beter inzichtelijk te maken.

Opvolging aanbeveling:
Wij handhaven onze aanbeveling op basis van constateringen bij onze projectaudits OPSNN0229 en OPSNN0249 (beide UMCG). Bij deze projectaudits hebben wij geconstateerd dat een deel van de uitgevoerde werkzaamheden niet tijdig en volledig is gedocumenteerd. Wij adviseren de MA om de aanbeveling te verwerken in werkinstructies.

Aanbeveling 22/23:
Wij adviseren de MA de audittrail naar de gecontroleerde documentatie te verbeteren. Enerzijds betreft dit het tijdig beschikbaar stellen van de gecontroleerde documenten in Navision. Anderzijds adviseren wij om de audittrail van de steekproefposten uit de

managementverificatie naar de locatie van de gecontroleerde stukken (facturen, betalingsbewijzen, urenstaten etc.) in Navision met duidelijke verwijzingen beter inzichtelijk te maken.

KR 6: Overheden in Nederland dienen op het gebied van informatiebeveiliging te voldoen aan de normen van de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO).
Omdat de MA's onderdeel uitmaken van een overheidsorganisatie (provincie/gemeente) geldt de BIO ook voor de MA's. De generieke en MA specifieke bevindingen op het niveau van de BIO normen hebben wij vorig jaar opgenomen in het systeemauditrapport van MA Noord.

Opvolging aanbeveling:

Wij hebben de opvolging van deze bevindingen getoetst en de resultaten vastgelegd in een rapportage aan de MA. De integrale tekst van deze rapportage hebben wij opgenomen in bijlage 10.5.1

KR 7: Wij hebben vorig jaar de volgende aanbeveling gedaan in het kader van het anti-fraude beleid.

- Wij adviseren de MA duidelijk vast te leggen waar de specifieke controlepunten voor het anti-fraude beleid zijn belegd. Als voorbeeld hiertoe kan wellicht kennis worden genomen van de door MA Oost opgestelde werkinstructie hieromtrent. Deze werkinstructie bevat een omschrijving van de te verrichten werkzaamheden in de verschillende fases van het project.
- Aanvullend hierop adviseren wij de MA om de identificatie van de frauderisico's met meer diepgang vast te leggen;
- De afwegingen door de MA inzake de geïdentificeerde frauderisico's kunnen beter worden vastgelegd. Hierbij is het van belang de uitgevoerde werkzaamheden te beschrijven en duidelijke verwijzingen op te nemen naar de gebruikte documentatie.

Opvolging aanbeveling:
Wij hebben vastgesteld dat de MA onze bevindingen heeft besproken in een teamoverleg. Wij hebben niet kunnen vaststellen dat de opvolging structureel is gemaakt door aanpassing van de werkinstructies. Wij handhaven een deel van onze aanbevelingen uit het voorgaande jaarlijkse controleverslag.

Aanbeveling 22/23:
Wij adviseren de MA duidelijk vast te leggen waar de specifieke controlepunten voor het anti-fraude beleid zijn belegd. Als voorbeeld hiertoe kan wellicht kennis worden genomen van de door MA Oost opgestelde werkinstructie hieromtrent. Deze werkinstructie bevat een omschrijving van de te verrichten werkzaamheden in de verschillende fases van het project. Aanvullend hierop adviseren wij de MA om de identificatie van de fraude-risico's met meer diepgang vast te leggen.

4.2 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren MA West

KR2: Wij hebben de MA vorig jaar geadviseerd om aandacht te besteden aan de zichtbare controle op de juistheid van de verstrekte MKB-verklaringen.
De MA heeft dit inmiddels expliciet in de werkinstructie aangegeven en er wordt standaard geverifieerd aan de hand van Company Info/kVK en bij onduidelijkheden worden er vragen gesteld in de technische toets van de aanvraag.

KR 4: Wij hebben de MA geadviseerd actiever te sturen op de 90 dagen termijn met inachtneming van de doorlooptijd in de verwerking van de betalingen (na afronding van de beoordeling door de MA). Hierbij dient de MA zorg te dragen voor voldoende back-up van werkzaamheden ingeval van verlof/ziekte/werkdruk. Tevens dient de capaciteit voor behandeling van voortgangrapportages en betaalverzoeken voldoende te zijn.

De MA heeft in 2022 in totaal 10 nieuwe medewerkers toegevoegd en daarmee de capaciteit op orde gebracht. Door de grotere capaciteit waren er minder overschrijdingen en er is ook strak gewerkt aan overdrachten bij vakanties en langere afwezigheid. Nog wel een beperkt aantal overschrijdingen van de betaaltermijn (3) bij MA centraal, 0 bij Amsterdam en 1 bij Utrecht en enkele bij Den Haag. Specifiek voor de termijn tussen afronding beoordeling en betaling is een uitgebreid onderzoek uitgevoerd om deze termijn te bekorten, zeker ook met het oog op de inkorting van 90 naar 80 dagen in Kansen voor West III. Dit heeft geleid tot een voorstel voor een andere werkwijze.
Wij zullen komend jaar de nieuwe aanpassing opnieuw beoordelen.

KR 6: Overheden in Nederland dienen op het gebied van informatiebeveiliging te voldoen aan de normen van de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO).
Omdat de MA's onderdeel uitmaken van een overheidsorganisatie (provincie/gemeente) geldt de BIO ook voor de MA's. De generieke en MA specifieke bevindingen op het niveau van de BIO normen hebben wij vorig jaar opgenomen in het systeemauditrapport van MA West. Wij hebben de opvolging van deze bevindingen getoetst en de resultaten vastgelegd in een rapportage aan de MA. De integrale tekst van deze rapportage hebben wij opgenomen in bijlage 10.5.4

KR 7: Wij hebben de MA geadviseerd om het gebruik van Arachne structureel, conform de landelijke afspraak, met meer diepgang en een duidelijke afweging vast te leggen in het projectdossier voor de controlepunten 'verbonden partijen' en 'geen financiële moeilijkheden en de werkinstructies aan te passen door ook de Arachne surrounding view uit te voeren in het geval er sprake is van één projectpartner.

De MA geeft aan dat er wordt gehandeld conform de landelijke afspraken voor Arachne, vastgelegd in de eindnotitie Evaluatie MA's Arachne, welke is vastgesteld in het PMO. Er zijn binnenkort weer twee opfriscursussen gepland.

4.3 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren MA Zuid

KR4: Bewaken 90 dagen termijn door middel van het dashboard in BC

In ons rapport van drie jaar geleden hebben wij gerapporteerd dat de MA een nieuwe workflow-aanpassing zou doen om de 90 dagen snel inzichtelijk te krijgen. Dit moest een dashboard worden waarbij wekelijks de doorlooptijd in dagen afgelezen kan worden.
De nieuwe workflow maakt het volgens de MA mogelijk om de netto doorlooptijd (volgens het schaakklokprincipe) bij te houden. De MA moest hiervoor nog een automatische telling programmeren. Door diverse oorzaken zou deze programmering er niet eerder dan februari 2021 beschikbaar zijn.
Wij hebben in het afgelopen controlejaar geen verwijzingen naar het dashboard aangetroffen.

De MA heeft ons meegedeeld dat ze inmiddels een Power BI rapportage voor de doorlooptijden hebben, deze is echter nog niet optimaal. Om deze reden wordt bij de projecten uit de periode 2014-2020 de doorlooptijd nog op projectniveau bijgehouden in de cijferbeoordelingsbestanden.
Wij hebben de berekeningen in deze bestanden inderdaad aangetroffen.

Voor de nieuwe programmaperiode (2021-2027) is de workflowlijst duidelijk gedefinieerd en kan de doorlooptijd gecontroleerd worden aan de hand van dit bestand. Het is sinds januari 2024 operationeel en gaat volgens de MA zeker helpen om de doorlooptijden te behalen.
Wij hebben van de MA een uitdraai in Excel van de WF lijst ontvangen. De MA maakte hierbij wel de kanttekening dat er nog enkele onderdelen nader uitgewerkt moeten worden.
Wij zullen komend jaar de nieuwe aanpassing opnieuw beoordelen.

KR 6: Overheden in Nederland dienen op het gebied van informatiebeveiliging te voldoen aan de normen van de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO).
Omdat de MA's onderdeel uitmaken van een overheidsorganisatie (provincie/gemeente) geldt de BIO ook voor de MA's. De generieke en MA specifieke bevindingen op het niveau van de BIO normen hebben wij vorig jaar opgenomen in het systeemauditrapport van MA Zuid. Wij hebben de opvolging van deze bevindingen getoetst en de resultaten vastgelegd in een rapportage aan de MA. De integrale tekst van deze rapportage hebben wij opgenomen in bijlage 10.5.3

KR 7: Wij hebben de MA geadviseerd om Arachne structureel, conform de landelijke afspraak, te gaan gebruiken voor alle projecten en de analyse op te nemen in de projectdossiers.
Hierop heeft de MA vorig controlejaar gemeld dat voor de nieuwe projecten deze controle structureel zal plaatsvinden en dat zij ervoor zullen zorgen dat deze controle ook op eerder opgestarte projecten plaats zal vinden. Dit zou dan worden vastgelegd in het memo bij de eindafrekening.
Wij hebben deze vastlegging niet aangetroffen in de dossiers van de door ons gecontroleerde vastgestelde projecten. De oorzaak hiervan ligt erin dat de projecten al waren afgerond voordat deze afspraak over de vastlegging werd gemaakt.
De MA heeft ons meegedeeld dat voor de nog lopende projecten (02720, 02807 en 03298) bij de vaststelling wel de analyse met behulp van Arachne zal worden gemaakt.
Voor alle React-EU-projecten heeft de MA een surrounding view overzicht uitgedraaid uit Arachne. Wij hebben al deze uitdraaien, gemaakt rond 20 tot 22 april 2022, van de MA ontvangen.

Wij zullen komend jaar het gebruik van Arachne opnieuw beoordelen.

4.4 Opvolging van auditbevindingen van systeemaudits van voorgaande controlejaren MA Oost

KR 4: Bewaken van de 90 dagentermijn.

Aanbeveling in 2021-2022:
- Zorg dat de capaciteit voor behandeling van voortgangsrapportages en betaalverzoeken voldoende is.
- Blijft actief sturen op de 90 dagen termijn.

Opvolging aanbeveling:
De MA heeft maatregelen genomen die leiden tot verbetering in de doorlooptijden.
We zullen de doorlooptijden blijven monitoren in het volgende jaar.

Advies 2022-2023:
Wij adviseren de MA consequent te blijven sturen op de doorlooptijden.

KR 5: In het kader van de zorg voor een toereikend audittraject hebben wij de MA geadviseerd:

Aanbeveling in 2021-2022:
- Zorg voor goed onderbouwde en volledig ingevulde checklists in Navision.
- Neem in de controlebestanden ook de conclusie op van de uitgevoerde werkzaamheden.
- Leg in Navision vast welke documenten met welk doel zijn gebruikt bij de managementverificaties.
- Neem alle relevante documenten tijdig op in het dossier.

Opvolging aanbeveling:
- De MA heeft aangegeven dat onze bevindingen zijn besproken in het controleteam. Ook is een uniforme werkwijze van opslaan van documenten vastgesteld binnen het team.

- Wij handhaven onze aanbeveling op basis van onze waarneming bij de uitgevoerde projectaudits. Daarbij hebben wij geconstateerd dat een deel van de werkzaamheden niet tijdig en volledig is vastgelegd in Business Central. Ook hebben wij nog steeds moeite om stukken op basis van naamgeving terug te vinden in Business Central. Het gaat dan om de 'oudere' dossiers uit onze steekproef.

Advies 2022-2023:
- Wij adviseren de MA de audittrail naar de gecontroleerde documentatie te blijven verbeteren.
- Het gaat dan om het tijdig opnemen van documenten in Business Central.
  Ook gaat het om het in Business Central eenduidiger vastleggen van de bij de managementverificaties gebruikte documenten (facturen, betalingsbewijzen, urenstaten etc.).

KR 6: Overheden in Nederland dienen op het gebied van informatiebeveiliging te voldoen aan de normen van de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO).
Omdat de MA's onderdeel uitmaken van een overheidsorganisatie (provincie/gemeente) geldt de BIO ook voor de MA's. De generieke en MA specifieke bevindingen op het niveau van de BIO normen hebben wij vorig jaar opgenomen in het systeemauditrapport van MA Oost. Wij hebben de opvolging van deze bevindingen getoetst en de resultaten vastgelegd in een rapportage aan de MA. De integrale tekst van deze rapportage hebben wij opgenomen in bijlage 10.5.5.

5 Audits van concrete acties

5.1 Managementautoriteit Noord

5.1.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties

De audits van concrete acties (ofwel projectaudits) zijn uitgevoerd door auditors die in dienst zijn van de auditautoriteit.

5.1.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen

In dit controlejaar zijn twee betaalaanvragen (BA) ingediend bij de commissie met Nationaal referentienummers 'MA Noord UITG0027 betalingsaanvraag 2022-01' en 'BA 2022-02 / UITG0029'. De totale populatie bestaat uit 86 projecten met een gedeclareerd bedrag van € 91.045.353,87. Wij hebben onze steekproef getrokken op het totaal gedeclareerde (positieve) bedrag voor de 86 projecten ad € 91.045.353,87.

Op grond van de richtlijnen van de Commissie volstaan wij voor populaties die kleiner zijn dan 150 items met een niet-statistische steekproef. Bij deze niet-statistische steekproef moeten wij tenminste 10% van de uitgaven in de controle betrekken en hierbij tenminste 5-10% van het aantal projecten controleren.

Wij dienen ten minste 10% van € 91.045.353,87 = € 9.104.535.39 van de uitgaven in de steekproef te betrekken en hierbij tenminste 5% van de 86 projecten te controleren.

Voor de projecten controleren wij in principe alle onderliggende facturen/betaalregels. Wanneer de betaalaanvraag voor het betreffende project echter een groot aantal facturen/betaalregels omvat passen wij subsampling toe. Wanneer het aantal facturen/betaalregels groter is dan 150 trekken wij de subsample statistisch (MUS methode).

<u>MUS-methode toegepast bij subsampling</u>
De subsample is getrokken overeenkomstig hoofdstuk 6.3.1.3 van de Guidance on sampling methods for audit authorities. Hierbij bepalen wij op basis van de initiële steekproefinterval de hoge waarde posten. Deze hoge waarde posten controleren wij integraal.
De resterende steekproefpopulatie is de basis voor het trekken van de MUS-steekproef.
Voor de steekproeftrekking maken wij gebruik van de data analysetool IDEA.

<u>Niet-statistische methode</u>
In de overige gevallen is de trekking van de subsample uitgevoerd overeenkomstig de methode van de hoofdsample. De gevolgde methode is in overeenstemming met de auditstrategie.

5.1.3 De gehanteerde steekproefparameters

De materialiteit bedraagt € 1.820.907,08. Dit is 2% van het totaal van de door MA Noord gedeclareerde uitgaven in 2022-2023 bij de Europese Commissie (€ 91.045.353,87).

Analyse strata
Op basis van voortschrijdend inzicht hebben wij besloten de strata te bepalen op basis van het soort project welke het betreft. Er zijn binnen MA Noord grofweg twee populaties. De projecten waarvan de administratie wordt gevoerd in Navision en de projecten waarvan de hoofdadministratie wordt gevoerd in Navision, maar de feitelijke uitvoeringsprojecten (zgn deelprojecten) worden geadministreerd in een subadministratie bij de MA (E-Loket). Deze populatie betreffen VIA en KEI-projecten. Dit zijn subsidieprojecten waarbij de provincie aanvrager is voor de uitvoering van een subsidieregeling (veelal voor MKB). Via de provincie

worden kleinschalige subsidies vanuit het hoofdproject verstrekt aan aanvragers. Dit proces loopt via het E-loket.
Wij concluderen nu dat voor de groep aanvragen via het E-loket er sprake is van een homogene massa. De overige aanvragen (primaire vastlegging in Navision) achten wij eveneens een homogene massa. Wij achten deze benadering meer zuiver t.o.v. de benadering uit voorgaande verslagjaren (hoge en lage waarde posten). In tabel 1 hebben wij een overzicht opgenomen met de verdeling van de gedeclareerde uitgaven/ aantal projecten per stratum.

Tabel 1 – Uitgaven/projecten per stratum

Stratum	**Bedrag**	**Aantal projecten**
Overig	38.959.695,63	78
VIA/KEI	52.085.658,24	8
Eindtotaal	**91.045.353,87**	**86**

Op basis van de uitgaven/ aantal projecten per stratum hebben wij besloten voor het stratum VIA/KEI twee projecten te selecteren en uit het stratum Overig vier projecten. Binnen een stratum hebben wij de hoogste waarde post geselecteerd en vervolgens aangevuld met in IDEA random gekozen projecten.

Stratum VIA/KEI
In tabel 2 hebben wij een overzicht opgenomen met de door ons geselecteerde projecten in het stratum VIA/KEI.

Tabel 2 – Selectie stratum VIA/KEI

Project	**Projectnaam**	**Soort post**	**Bedrag selectie**
OPSNN0168	VIA 2018	Hoge waarde	12.915.488,39
OPSNN0169	VIA 2018	Lage waarde	4.497.310,48
			17.412.798,87

Stratum Overig
In tabel 3 hebben wij een overzicht opgenomen met de door ons geselecteerde projecten in het stratum Overig.

Tabel 3 – Selectie projecten stratum Overig

Rijlabels	**Projectnaam**	**Soort post**	**Bedrag**
OPSNN0345	Sybolt	Hoge waarde	4.800.307,78
OPSNN0229	Ecosysteem Personalized & Connected Health	Lage waarde	2.945.424,40
OPSNN0249	Ecosysteem Personalized Implants	Lage waarde	743.454,64
OPSNN0332	Proeftuin 5Groningen; verbeteren, verbreden & verbinden	Lage waarde	189.096,53
			8.678.283,35

Dekking
Op basis van de geselecteerde projecten controleren wij 28,7% van de gedeclareerde uitgaven:

Tabel 4 - Totale dekking selectie projecten

Populatie	**Bedrag**
Stratum 1 (VIA/KEI projecten)	€ 17.412.798,87
Stratum 2 (Overige projecten)	€ 8.678.283,35
Totaal (A)	€ 26.091.082,22
Gedeclareerde uitgaven (B)	€ 91.045.353,87
Gecontroleerd % (A/B)	28,7%

Subsampling
In principe controleren wij binnen een geselecteerd project alle onderliggende facturen/betaalregels. Indien de betaalaanvraag voor het betreffende project een zeer groot aantal facturen/betaalregels omvat, is het op grond van de eerdergenoemde richtlijnen van de Commissie[1] toegestaan een steekproef te trekken uit deze facturen/betaalregels (subsampling).

Per project hebben wij van de MA een specificatie ontvangen van het aantal kostenregels (facturen / uren) met de aansluiting op het gedeclareerde bedrag. Vervolgens hebben we de negatieve posten geëlimineerd zodat alleen de positieve posten resteren (welke als basis dienen voor onze subsample).
Bij het trekken van het subsample gebruiken wij dezelfde methode als voor de hoofdsample. Dit betekent dat wij allereerst de posten met de hoogste waarde (top stratum) selecteren en vervolgens een percentage van de overige kostenregels. Als uitgangspunt voor de subsampling hebben wij het minimaal vereiste aantal posten gestoken over de totale massa van een project. Hierbij hanteren wij in principe een ondergrens van 30 posten per project zoals bepaald in de richtlijnen van de commissie (zie voetnoot 4).

Stratum 1 - VIA/KEI
Voor de geselecteerde projecten binnen het stratum VIA/KEI is gekozen voor een alternatieve selectiemethode inzake onze steekproef. Wij hebben het selectieproces in 2 stappen uitgevoerd en vastgelegd in:

<u>Stap 1 – selectie van deelprojecten:</u>
Het hoofdproject is opgebouwd uit een aantal deelprojecten. Uit het aantal deelprojecten met een positieve declaratie dienen wij minimaal 5-10% van het aantal deelprojecten te controleren met een minimale dekking van 10% van de totale massa. In IDEA hebben wij een random trekking gedaan uit het aantal projecten.

<u>Stap 2 – selectie van 30 steekproefposten:</u>
De listingregels van de in stap 1 geselecteerde deelprojecten dienen als basis voor de trekking van 30 steekproefposten. Uit deze populatie hebben wij op basis van de steekproefinterval de hoge waarde posten bepaald. Vervolgens zijn de resterende posten random in IDEA o.b.v. de steekproefinterval getrokken. Indien sprake is van meer dan 150 posten waaruit de trekking dient plaats te vinden hebben wij een MUS-trekking uitgevoerd in IDEA.

[1] Guidance on sampling methods for audit authorities (dd 20-01-2017), hoofdstuk 6.4.10 Steekproeven in 2 fasen (substeekproeven) bij niet-statistische steekproefmethoden

5.1.4 *Aansluiting van de steekproefpopulatie op de jaardeclaratie*

MA Noord heeft in het verslagjaar 2022-2023 twee betaalaanvragen ingediend met een cumulatief totaalbedrag van € 91.045.353,87. Dit is tevens het bedrag van de steekproefpopulatie.
De jaardeclaratie 2022-2023 bedraagt € 89.219.885,12. Het verschil ad € 1.825.468,75 bestaat uit correcties van de MA ad € 218.925,89 en correcties ad € 1.606.542,86 naar aanleiding van onze steekproefbevindingen en de evaluatie hiervan (zie hoofdstuk 5.1.8 en 5.1.9).

5.1.5 *Negatieve bedragen*

Er is geen sprake van negatieve steekproefeenheden in de twee ingediende betaalaanvragen.

5.1.6 *Redenen voor toepassing van een niet-statistische steekproef*

Wij merken de projecten die zijn opgenomen in de betaalaanvragen van het verslagjaar aan als steekproefeenheden.
De totale populatie bestaat dit verslagjaar uit 86 projecten. Het uitvoeren van een statistische steekproef met een minimale omvang van 30 zou tot een disproportionele omvang en hoeveelheid controlewerk leiden.
Wij kiezen derhalve voor een niet-statistische steekproef en hanteren daarbij de ondergrenzen die de Commissie in haar richtlijnen aanhoudt.

5.1.7 *Controlebevindingen*

Projectaudits

In onderstaande tabel geven wij per gecontroleerd project onze bevindingen weer. De bevindingen zijn gebaseerd op definitieve controleverslagen die in hoor- en wederhoor met de MA zijn afgestemd. Bij iedere bevinding is tussen haakjes de referentiecode vermeld waaronder de betreffende bevinding is opgenomen in bijlage 10.4.

Project-nummer	Totaal bedrag bevindingen	Geprojecteerde fout MUS steekproef	Totaalbedrag geëxtrapoleerde en geprojecteerde fouten
Stratum 1: VIA/ KEI			
OPSNN0168	€ 364.586,84	€ 3.395.319,08	€ 3.395.319,08
OPSNN0169	€ 0,00		€ 0,00
Subtotaal 1	**€ 364.586,84**	**€ 3.395.319,08**	**€ 3.395.319,08**
Stratum 2: Overige projecten			
OPSNN0345	€ 0,00		€ 0,00
OPSNN0229	€ 0,00		€ 0,00
OPSNN0249	€ 0,00		€ 0,00
OPSNN0332	€ 0,00		€ 0,00
Subtotaal 2	**€ 0,00**	**€ 0,00**	**€ 0,00**
Totaal	**€ 364.586,84**	**€ 3.395.319,08**	**€ 3.395.319,08**

OPSNN0168 'VIA 2018'

Wij hebben een cijferbeoordeling uitgevoerd op de volledige massa van € 12.915.488,39. Op basis van de cijferbeoordeling hebben wij vastgesteld dat er sprake is van overschrijding van de urennorm voor 2 medewerkers, zie de specificatie in onderstaande tabel.

Deelproject	VIA18IN022	VP18SN005
Medewerker	DP	WP
Jaar	2019	2019
Tarief	34,95	36,77
Urenrealisatie	1.821	1.804
Correctie MA	5%	-
Bedrag betaalaanvraag	63.643,95	66.333,08
Urennorm	1720	1720
Overschrijding	101	84
Correctie AA	3.353,45	3.088,68
Totale correctie		6.442,13

Wij nemen een correctie op van € 6.442,13. Deze correctie (referentiecode 8.9) betrekken wij niet in de foutevaluatie van de steekproef.

De MA is het eens met deze bevinding.

In het kader van de steekproefcontrole hebben wij van het project OPSNN0168 "VIA 2018" volgende deelprojecten beoordeeld:

- VP18IN003 (Web-IQ BV)
- VP18IN016 (Metaalplus BV / Optiflow BV)
- VP18IN084 (Blue-bi Print BV)
- VP18IN100 (SEM Energy BV)
- VP18IN120 (Cursor Asset Management BV)
- VP18SN012 (STARK Learning BV / Double Ntertainment BV)

Wij hebben de volgende bevindingen.

VP18IN084 (Blue-bi Print BV)

Autorisatie urenstaat niet akkoord
Bij de controle van onze steekproef hebben wij vastgesteld dat de urenstaat van een medewerker niet juist is geautoriseerd. De urenstaat over januari 2020 is op 31-1-2020 voor autorisatie ondertekend door medewerker R. Deze medewerker had op dat moment geen dienstverband. Wij nemen een bevinding (referentiecode 8.9) op met een correctie van 5% van de gedeclareerde uitgaven. De correctie bedraagt € 2.145 x 5% = € 107,25

Reactie MA
De MA is het eens met deze bevinding.

Kosten niet gemaakt voor project
Post 1 uit onze steekproef externe kosten betreft een factuur van leverancier Fujifilm Dimatix ad € 68.578,29. Op basis van ons beschikbaar gestelde informatie en documentatie hebben wij vastgesteld dat de kosten niet subsidiabel zijn. Er is geen deugdelijke factuur aangeleverd waarop de minimaal vereiste gegevens zijn opgenomen. De goederen die nodig zijn voor de uitvoering van het project zijn twee dagen voor het einde van de projectperiode besteld en betaald. De feitelijke levering heeft plaatsgevonden na afloop van de projectperiode. Wij zijn van mening dat de aangeschafte goederen niet tijdig zijn geleverd en gebruikt binnen de subsidiabele projectperiode.

Reactie MA
De MA is van mening dat voldoende indicaties aanwezig zijn om de factuur subsidiabel te stellen. De begunstigde heeft een plausibele verklaring gegeven voor het feit dat de goederen aan het einde van de projectperiode zijn besteld. Deze verklaring is tevens bevestigd door een extern betrokken partij. Deze bevestiging voldoet echter niet aan de gestelde eisen die vooraf zijn afgestemd met de AA. Als laatste geeft de factuur in combinatie met de orderbevestiging voldoende informatie om de kosten te beoordelen.

Conclusie AA
De gevraagde formele schriftelijke verklaring van de extern betrokken partij hebben wij niet ontvangen. Tevens hebben wij geen nieuwe documentatie ontvangen die een ander licht zou kunnen werpen op onze bevinding. Wij handhaven onze bevinding (referentiecode 8.9).
De correctie bedraagt € 68.578,29.

In totaal nemen wij € 68.685,54 mee in onze foutevaluatie voor het project OPSNN0168 (VIA 2018).

VP18IN100 (SEM Energy BV) - Bevindingen project

In totaal is voor dit project € 286.552,29 aan kosten gedeclareerd. In de steekproef zijn de volgende kostenregels voor in totaal € 280.584,17 geselecteerd.

nr	Nr Listing	Project partner	kosten soort	factuur nummer	leverancier	factuuromschrijving	factuur-datum	betaal-datum	factuur bedrag	Bedrag betaal aanvraag
1	1460491	LEV-00458	7	INV_00264	SEM ENERGY LTD	VP18IN100_Norm descaler	15-2-2021	18-2-2021	190.919,94	188.239,17
2	1461036	LEV-00458	7	FNO 2021 - 100	NORSCO GROUP B.V.	VP18IN100	10-5-2021	25-5-2021	54.025,00	54.025,00
3	1461030	LEV-00458	7	83_PO 00328	ALTUM TECHNOLOGIES	Altum Project_LSA NORM decontaminiation	5-2-2020	3-3-2020	38.320,00	38.320,00

Naar aanleiding van de controle van het gehele project en bovenstaande kostenregels in het bijzonder hebben wij de volgende bevindingen.

Geen ondernemersactiviteiten
Wij hebben niet kunnen vaststellen dat er sprake is geweest van ondernemersactiviteiten door de aanvrager. We zijn van mening dat de aanvrager niet voldoet aan de vereisten van de doelgroep.

Naar aanleiding van de subsidieaanvraag van 13 februari 2019 is op 25 juli 2019 de subsidie verleend aan SEM Energy B.V. gevestigd in Ter Apel. SEM Energy B.V. is opgericht op 31 oktober 2018 door twee Britse aandeelhouders van het in Groot-Brittannië gevestigde SEM Group Ltd. Op 8 januari 2019 is de heer B.H. Platje toegetreden als bestuurder van SEM Energy B.V.
Op het moment dat de subsidieaanvraag is ingediend was de aanvrager voor 85% in eigendom van een buitenlands moederbedrijf SEM Energy (Holdings) Limited en voor 15% in eigendom van Norsco Group B.V. Op basis van de ons beschikbaar gestelde informatie blijkt niet dat er sprake is geweest van enige ondernemersactiviteiten door SEM Energy B.V. in Ter Apel:
1. Er zijn geen personeelsleden in dienst of in dienst geweest bij SEM Energy;
2. SEM Energy beschikt niet over activa om het project uit te kunnen voeren;
3. SEM Energy is bij de KvK weliswaar ingeschreven op een adres in Ter Apel, maar heeft daar zelf geen bedrijfsruimte om het project uit te kunnen voeren. Het bedrijf is ingeschreven op het adres waar de Norsco Group BV is gevestigd.
4. SEM Energy B.V. heeft geen bankrekening kunnen openen in Nederland vanwege de omvang van het aandeleneigendom in buitenlandse handen. Het beheer van de bankrekening in Groot-Brittannië verliep via medewerkers van het moederbedrijf. Deze bankrekening is inmiddels gesloten.
5. Tijdens ons controlebezoek is tevens bevestigd dat de projectadministratie is gevoerd en wordt bewaard door het moederbedrijf.

Reactie MA
De MA is het niet eens met onze bevindingen en heeft in het document "Reactie SNN op concept verslag VP18IN100" gedateerd 7 december 2023 uitgebreid gereageerd op bovenstaande bevindingen. De reactie van SNN is hieronder in samengevatte vorm opgenomen.
1. *Dit is juist, er is sprake van een start-up. De uitkomsten van het project zijn positief, maar uit het bedrijfsbezoek (gezamenlijk met de ADR in september 2023) is naar voren gekomen dat het niet is gelukt het product op de markt te brengen. Als het product op*

de markt was gebracht, was het te verwachten dat personeel in dienst was gekomen bij SEM Energy B.V.

2. *Bij het beoordelen van de subsidieaanvraag wordt getoetst of het project (financieel) uitgevoerd kan worden. Hierbij heeft het SNN geconcludeerd dat dit mogelijk is op basis van de aangeleverde gegevens. Het is hierbij geen voorwaarde dat SEM Energy B.V. zelf eigenaar is van de activa. Noodzakelijk is dat zij het project financieel kunnen dragen en de middelen/diensten tot hun beschikking kunnen krijgen om het project uit te voeren. Dat is hier het geval geweest.*
3. *SEM Energy B.V. is op dezelfde locatie ingeschreven als Cleanstream B.V. en de Norsco Group B.V. Deze entiteiten bevinden zich in hetzelfde verband van ondernemingen. Het is volgens de regeling geen vereiste dat het project op een eigen bedrijfslocatie wordt uitgevoerd. SEM Energy B.V. beschikte voor de uitvoering van het project over de faciliteiten van Cleanstream B.V. Het feit dat de werkzaamheden in het project zijn uitgevoerd onderbouwd dat.*
4. *Een Nederlands bankrekeningnummer is geen vereiste om ondernemingsactiviteiten uit te kunnen voeren. De enige voorwaarde die wordt gesteld in de regeling (artikel 4) is dat subsidie wordt verstrekt aan een MKB-onderneming met een vestiging in Noord-Nederland. SEM Energy B.V. is gevestigd in Noord-Nederland. Er is een bankrekeningnummer op naam van SEM Energy B.V. aanwezig. Op basis daarvan kan SNN vaststellen dat de subsidie aan de begunstigde is uitgekeerd. Dat dit een buitenlands rekeningnummer betreft, is niet van belang en maakt niet dat er geen sprake is van ondernemingsactiviteiten.*
5. *In artikel 10 lid 2 van de regeling is bepaald dat de subsidieontvanger haar projectadministratie moet bewaren. Er is echter niet bepaald in de regeling waar en door wie dit moet worden bewaard. Bij meerdere subsidieprojecten is sprake van intermediairs of verbonden ondernemingen die het projectbeheer uitvoeren. Dit is bij SEM Energy B.V. ook het geval, aangezien de projectadministratie binnen de groep (namelijk het moederbedrijf) wordt bewaard. Hiermee wordt aan het in artikel 10 lid 2 van de regeling gestelde voldaan.*

Het SNN is daarom van mening dat tijdens het beschikken en het vaststellen van het project terecht is beoordeeld dat er sprake is van ondernemingsactiviteiten door SEM Energy B.V. in Noord-Nederland. Doordat het SEM Energy B.V. niet is gelukt om het project rendabel op de markt te brengen zijn de effecten, zoals beschreven in het projectplan, niet gerealiseerd. Het SNN is van mening dat voorgaande geen reden kan zijn om te veronderstellen dat er geen sprake is van ondernemingsactiviteiten.

Vervolgactie

Naar aanleiding van bovenstaande reactie heeft de AA in overleg met SNN aan WJZ van EZK de vraag voorgelegd of subsidieontvanger SEM Energy B.V. kwalificeert als een onderneming. WJZ heeft op 19 januari 2024 een schriftelijke reactie gegeven. WJZ concludeert dat op grond van de subsidieregeling VIA 2018 (art 1a en 4), de AGVV (art 2 in samenhang met bijlage 1 KMO), de Regeling Europese EZK- en LNV-subsidies en Algemene wet bestuursrecht (titel 4.2) niet geconcludeerd kan worden dat SEM Energy B.V. geen economische activiteiten heeft verricht en om die reden wel kwalificeert als een onderneming.

Activiteiten grotendeels uitgevoerd buiten het OP-gebied

Het grootste deel van de projectactiviteiten is uitgevoerd buiten het programmagebied van EFRO Noord. Tijdens ons controlebezoek is toegelicht dat de projectactiviteiten over drie locaties waren verdeeld. Van deze locaties liggen Aberdeen (Schotland) en Helsinki (Finland) buiten het programmagebied. In totaal heeft € 226.559,17 (2 facturen) van € 286.552,29 aan gedeclareerde kosten betrekking op activiteiten buiten het OP-gebied.

Reactie MA

De MA bevestigt dat een groot deel van de activiteiten is uitgevoerd buiten het gebied van het OP. De MA is echter van mening dat dit op grond van artikel 70 van Vo 1303/2013 is toegestaan mits aan de vier voorwaarden in dit artikel is voldaan:

1. *Het project komt ten goede aan het programmagebied omdat de toekomstige effecten (lees marktaandeel verkrijgen in Nederland en Europa) zouden neerslaan in het OP-gebied.*
2. *De MA heeft geen indicatie dat de grens van 15% van de steun binnen de prioriteit is overschreden.*
3. *Het Comité van Toezicht heeft op 7 september 2015 akkoord gegeven voor het eerste project binnen prioriteit 1 waarbij sprake was van activiteiten buiten het OP-gebied. De MA is van mening dat dit project is aan te merken als een soortgelijk project en dat, gezien de gelijke behandeling van projecten binnen de prioriteit, het akkoord ook van toepassing is op het project van SEM Energy BV.*
4. *De controles zijn uitgevoerd door de MA die verantwoordelijk is voor het OP. SNN heeft alle controles uitgevoerd en heeft dus voldaan aan deze bepaling.*

De MA is daarom van mening dat de activiteiten, anders dan opgenomen in het projectplan, grotendeels buiten het OP-gebied zijn uitgevoerd. Op programmaniveau wordt desondanks aan het 15%-criterium voldaan. Voor individuele projecten is dit geen toetsingsnorm. Daarnaast slaan de effecten van het project nog steeds neer in Noord-Nederland. Het projectdoel is niet gewijzigd. Het project is daarmee in lijn met art. 12 van de subsidieregeling en art. 70 van Vo. 1303/2013.

Realisatie niet conform projectplan
Het project is niet gerealiseerd in overeenstemming met het projectplan. De aanvrager heeft hieromtrent niet voldaan aan de plicht om wijzigingen in het project voorafgaand te melden. In het projectplan is vermeld dat alle werkzaamheden in Ter Apel worden uitgevoerd door werknemers van SEM Energy B.V.
Uit ons onderzoek is gebleken dat er geen medewerkers in dienst zijn geweest bij de aanvrager. Het grootste deel van de activiteiten is uitgevoerd door medewerkers van het moederbedrijf in Groot-Brittannië en voor een deel door een bedrijf in Helsinki. De fysieke tests zijn uitgevoerd in Ter Apel door medewerkers van Norsco Group B.V. De werkzaamheden door de medewerkers van het Britse moederbedrijf zijn gestart in augustus 2019. Het formele wijzigingsverzoek is ingediend in 11-1-2021. Op dat moment waren reeds alle directe activiteiten voor het project uitgevoerd.

Reactie MA
Het klopt dat de realisatie van het project afwijkt van het projectplan. De begunstigde heeft hierbij niet tijdig wijzigingen aan het SNN doorgegeven. De regeling biedt het SNN de mogelijkheid om hier consequenties aan te verbinden. Het SNN heeft geconcludeerd dat het wijzigingsverzoek goedgekeurd kon worden, zonder een correctie toe te passen.

Conclusie AA over het project
De doelgroep van de subsidieregeling VIA 2018 zijn mkb-ondernemingen die op het moment van aanvragen een vestiging hebben in de provincies Drenthe, Fryslân of Groningen en daar ondernemingsactiviteiten uitvoeren. In strikt juridische zin[2] is het niet vereist dat een subsidie aanvrager moet beschikken over eigen personeel, activa en een bedrijfsruimte om te kwalificeren als onderneming die ondernemingsactiviteiten uitvoert.
Op grond van artikel 125 lid 3 onder d van Vo 1303/2013 had de MA vóór goedkeuring van de concrete actie zich ervan moeten vergewissen dat de begunstigde voldoende administratieve, financiële en operationele capaciteit heeft om het project uit te voeren. Tevens dient te zijn voldaan aan het toepasselijke recht dat relevant is voor de concrete actie.

[2] Advies WJZ omtrent juridische begrip onderneming

Wij stellen vast dat in het projectplan niet is voorzien dat:

- de activiteiten binnen het project uitgevoerd gaan worden door ingehuurd personeel. Hiervan is tijdens het project geen tijdige melding gedaan door begunstigde.
- Begunstigde voor het uitvoeren van de activiteiten gebruik zal gaan maken van de activa en de bedrijfsruimte van een gelieerde onderneming (Norsco Group BV/Cleanstream BV). Ook is hiervan tijdens het project geen tijdige melding gedaan door begunstigde. Een en ander is niet geformaliseerd middels contracten of overeenkomsten.
- De fysieke tests kunnen enkel uitgevoerd worden op een vergunde decontaminatielocatie in verband met de verwerking van radioactief materiaal. De locatie van Cleanstream BV in Ter Apel is een vergunde decontaminatielocatie. Begunstigde beschikt zelf niet over een vergunde decontaminatielocatie en heeft hiervoor gebruik gemaakt van de locatie/vergunning van Cleanstream BV. De MA heeft in de aanvraagfase niet vastgesteld of deze afspraak is geformaliseerd middels een contract of overeenkomst.

De AA heeft vastgesteld dat de MA 7 op september 2015 akkoord heeft gekregen van het Comité van Toezicht voor het eerste project binnen prioriteit 1 waarbij sprake was van activiteiten buiten het OP-gebied. Uit de betreffende notitie blijkt dat de MA specifiek voor het betreffende eerste project instemming heeft gevraagd van het CvT. Uit de notitie of de besluitenlijst blijkt niet dat het CvT ermee instemt dat in de toekomst soortgelijke projecten op dezelfde wijze behandeld mogen worden. Daarbij heeft de MA niet gecontroleerd of met de subsidieverstrekking aan SEM Energy BV op programmaniveau voldaan is aan het 15%-criterium voldaan. Evenmin heeft de MA onderbouwd op grond waarvan dit project als soortelijk is aangemerkt.

Het argument dat 'SNN heeft beoordeeld dat, als er wel tijdig een wijzigingsverzoek was ingediend, dit niet tot een andere beoordeling zou hebben geleid dan ten tijde van de vaststelling' doet ons inziens niets af aan de constatering dat het project niet is gerealiseerd in overeenstemming met het projectplan en dat de aanvrager hieromtrent niet heeft voldaan aan de plicht om wijzigingen in het project *voorafgaand* te melden.

Vanwege de aard van de bevindingen (referentiecode 8.9) zijn wij van mening dat de gedeclareerde uitgaven voor dit project niet subsidiabel zijn. Het financiële belang bedraagt € 286.552,29.

In totaal nemen wij € 280.584,17 mee in onze (MUS) foutevaluatie voor het project OPSNN0168 (VIA 2018).
Het verschil ad € 5.968,12 tussen de totaal gedeclareerde kosten voor dit project ad € 286.552,29 en in de steekproef gecontroleerde kostenregels voor in totaal € 280.584,17 zullen wij corrigeren als fout buiten de steekproef en verwerken in bijlage 10.2.

VP18SN012 (STARK Learning BV / Double Ntertainment BV)

<u>Overschrijding normuren 1.720</u>
Over de periode maart tot en met juli 2020 is voor een medewerker een bedrag € 20.364,96 in de gedeclareerde uitgaven verantwoord. Dit betreft in totaal 836 uren over de laatste vijf maanden van de projectperiode. De normuren voor deze periode bedragen (1.720/12 x 5=) 716,67 uur.
Vanwege overschrijding van de urennorm nemen wij een bevinding (referentiecode 8.9) op met een financieel belang van (836 -/- 716,67 x 24,36=) € 2.906,88.

In totaal nemen wij € 2.906,88 mee in onze foutevaluatie voor het project OPSNN0168 (VIA 2018).

De MA is het eens met deze bevinding.

5.1.8 *Financiële correcties in de jaarrekening door onze controlebevindingen*

De fouten die wij bij de projectaudits hebben aangetroffen zijn vermeld in hoofdstuk 5.1.7. Het betreft in totaal een te corrigeren bedrag van € 364.586,84.

		Projectaudits - te corrigeren bedragen
Projectnummer	**Foutbedrag**	**Bron fout**
OPSNN0168 (VIA18IN022)	€ 3.353,45	Cijferbeoordeling
OPSNN0168 (VP18SN005)	€ 3.088,68	Cijferbeoordeling
OPSNN0168 (VP18IN084)	€ 68.685,54	Steekproef
OPSNN0168 (VP18IN100)	€ 280.584,17	Steekproef
OPSNN0168 (VP18IN100)	€ 5.968,12	Project
OPSNN0168 (VP18SN012)	€ 2.906,88	Steekproef
Totaal te corrigeren bedrag	***€ 364.586,84***	

De MA heeft bij het opstellen van de jaarrekening al deze fouten gecorrigeerd. Het betreft uitsluitend de feitelijk geconstateerde fouten en geen extrapolaties of flat-rate correcties. Op basis van de evaluatie van de steekproef is aanvullend een forfaitaire correctie van € 1.241.956,02 in de jaarrekening verwerkt, zie par 5.1.9. In totaal leidt dit tot een correctie van € 1.606.542,86 in de jaarrekening.

5.1.9 *Berekening van de TER en RTER*

Uit de uitkomsten van de steekproef blijkt dat er een verband bestaat tussen de hoogte van de aangetroffen fouten en de omvang van het project. Aangezien de aangetroffen fouten zijn aangetroffen in de hoge waarde post hebben wij de fout niet geprojecteerd op de volledige massa.

Wij hebben de fouten uit onze niet-statistische steekproef (zie 5.1.7 en 10.3) als volgt geëvalueerd:

Fouten in steekproef strata 1 & 2	Geprojecteerde fout in steekproef	Gemiddelde fout in stratum	Geprojecteerde fout in stratum
Stratum 1	€ 3.395.319,08	€ 1.697.659,54	€ 3.395.319,08
Stratum 2	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Totaal	€ 3.395.319,08	€ 1.697.659,54	€ 3.395.319,08

	Bedrag BA	Geprojecteerde fout	TER
Stratum 1 VIA/ KEI	€ 52.085.658,24	€ 3.395.319,08	
Stratum 2 Overige	€ 38.959.695,63	€ 0,00	
Totaal	€ 91.045.353,87	€ 3.395.319,08	3,73%

Op grond van deze foutevaluatie berekenen wij in onderstaande tabel de Total Error Rate (TER) en Residual Total Error Rate (RTER). De ingevulde template van de Commissie voor de berekening van de TER is opgenomen in bijlage 10.3.

	Nieuwe versie	**Oude versie**
Audit population	91.045.353,87	91.045.353,87
Expenditure audited	2.751.111,48	2.751.111,48
Errors found in sample	3.395.319,08	3.395.319,08
Total Error Rate TER after extrapolation	3,73%	3,73%
Amounts ongoing assessment	0,00	-
Other neg. Deducting expenditure	218.925,89	-
Population after deductions	90.826.427,98	91.045.353,87
Amount at risk	3.387.154,76	3.395.319,08
Financial corrections AA errors found	364.586,84	364.586,84
Amount certifiable in accounts	90.461.841,14	90.680.767,03
Residual amount at risk	3.022.567,92	3.030.732,24
Residual Total Error Rate RTER	3,34%	3,34%
Amount of correction to reduce residual risk to materiality level (extrapolated financial correction)	1.238.092,96	1.241.956,02
Residual Total Error Rate RTER after extrapolated correction	2,00%	2,00%

Per abuis hebben wij bij de initiële berekening van de forfaitaire correctie (kolom Oude versie in bovenstaande tabel) geen rekening gehouden met de correcties van de MA in de jaarrekening. Dit hebben wij hersteld in bovenstaande tabel, zie kolom Nieuwe versie in bovenstaande tabel. Het gevolg hiervan is dat in de accounts een bedrag van € 3.863,06 teveel is gecorrigeerd in de forfaitaire correctie. Dit heeft een marginaal neerwaarts effect op het uiteindelijke foutpercentage.

5.1.10 Informatie over de aanvullende steekproef

Wij hebben geen aanvullende steekproef uitgevoerd zoals bedoeld in artikel 28 lid 12 van verordening 480/2014.

5.1.11 Systemische fouten

Wij hebben in onze steekproef naast de in hoofdstuk 5.1.7 genoemde incidentele fouten de volgende bevindingen omtrent het controle- en beheersysteem van de MA.

Projecten UMCG OPSNN0229 & OPSNN0249

Algemeen

Het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) is als academisch ziekenhuis en medische faculteit gericht op het integreren van klinische zorg, onderzoek en onderwijs. Het is een grote organisatie[3] en heeft een ruime ervaring met EU projecten (EFRO, ESF en projecten in direct beheer bij DG Budget).
SNN heeft in 2018 een open innovatie call gepubliceerd. Door middel van deze call zocht SNN 'projecten die een coherent geheel aan activiteiten presenteren met partijen die samen tot nieuwe innovaties kunnen komen en/of samen de belemmeringen wegnemen die het ontstaan van betekenisvolle innovaties bemoeilijken' en die passen binnen de doelstellingen van het operationele programma van Noord. Het EFRO budget voor deze call bedroeg € 12 mln. De open innovatie call biedt ruimte voor een verlening van de subsidie waarbij een

[3] Jaarrekening 2022: omzet 1,7 mld, balanstotaal 1,3 mld, personeelsleden 11.650 fte)

bepaling kan worden opgenomen in de vorm van een go/no-go beslismoment. In beide projecten is gekozen voor een go/no-go beslismoment ongeveer halverwege de projectperiode.

UMCG heeft bij deze open innovatie call aanvragen ingediend voor de projecten Ecosysteem Personalized Implants (OPSNN249) en Ecosysteem Personalized & Connected Health (OPSNN229). De projecten hebben de vorm van een innovatiecluster waarbij het UMCG de rechtspersoon is die de cluster opereert (artikel 27 lid 8 van de AGVV). In beide projecten treedt het UMCG, meer specifiek de stafafdeling Center for Development and Innovation van het UMCG (hierna: CDI), op als penvoerder van het consortium. Het UMCG kan naast penvoerder ook deelnemer zijn in een project binnen het innovatiecluster. De activiteiten van het UMCG als deelnemer ontstaan vanuit de uitvoerende onderdelen binnen het UMCG (niet zijnde de stafafdelingen).

Ecosysteem Personalized & Connected Health (PCH)
Het doel van het project is het opzetten, invullen en faciliteren van een ecosysteem voor bedrijven (MKS, startups en grote ondernemingen) dat nadrukkelijk open staat voor iedere ondernemer die actief wil zijn met een PCH applicatie. Binnen het innovatiecluster voeren de consortiumpartners veelal in samenwerkingsverband innovatieprojecten uit die moeten voldoen aan de criteria van artikel 25 van de AGVV.

Tijdens aanvraagfase waren nog niet alle consortiumpartners en projectvoorstellen bekend. Van de totaal begrote projectkosten ad € 9.947.000,- moest nog € 3.534.000,- worden ingevuld met voorstellen voor innovatieprojecten. Ten tijde van de aanvraag waren er zes partners bekend.

Bij de initiële subsidieverstrekking heeft SNN op advies van de deskundigencommissie bepaald dat na twee jaar een go/no-go besluit plaatsvindt op basis van een tussentijdse rapportage. Deze rapportage dient de voortgang van het project, de opvolging van de overeengekomen afspraken en een geactualiseerd projectplan en begroting te bevatten. Ten tijde van de go-no go beslissing waren er zeven partners bekend met zes toegewezen projecten. De aanvragen voor twee projecten met zes nieuwe projectpartners waren op dat moment in behandeling. Uiteindelijk hebben 19 partners met in totaal 12 projecten in het innovatiecluster geparticipeerd. De MA heeft al deze partijen en projecten inmiddels in een wijzigingsbeschikking opgenomen.

Wij hebben vastgesteld dat de werkwijze en controle van dit project afwijkt van de beschrijving van het MCS. Onderstaand zullen wij de afwijkingen toelichten.

Ecosysteem Personalized Implants (PI)
Het doel van het project is de ontwikkeling en integratie van de totale ketenoplossing voor persoonlijke implantaten te faciliteren en te versnellen. Het project betreft het opzetten, invullen, voeden en faciliteren van een ecosysteem voor bedrijven (MKS, startups en grote ondernemingen) dat nadrukkelijk open staat voor iedere ondernemer om het proces voor implantaten in het menselijk lichaam drastisch te verkorten. Binnen het innovatiecluster voeren de consortiumpartners veelal in samenwerkingsverband innovatieprojecten uit die moeten voldoen aan de criteria van artikel 25 van de AGVV.

Tijdens aanvraagfase waren nog niet alle consortiumpartners en projectvoorstellen bekend. Van de totaal begrote projectkosten ad € 8.712.840,- moest nog € 4.469.280,- worden ingevuld met voorstellen voor innovatieprojecten. Ten tijde van de aanvraag waren er vijf partners bekend.

Bij de initiële subsidieverstrekking heeft SNN op advies van de deskundigencommissie bepaald dat na twee jaar een go/no-go besluit plaatsvindt op basis van een tussentijdse rapportage. Deze rapportage dient de voortgang van het project, de opvolging van de overeengekomen afspraken en een geactualiseerd projectplan en begroting te bevatten. Ten tijde van de go-no go beslissing waren er negen partners bekend met vier toegewezen

projecten. De aanvragen voor twee projecten met drie nieuwe projectpartners waren op dat moment in behandeling. Uiteindelijk hebben 11 partners met in totaal 5 projecten in het innovatiecluster geparticipeerd. De MA heeft al deze partijen en projecten inmiddels in een wijzigingsbeschikking opgenomen.

Wij hebben vastgesteld dat de werkwijze en controle van dit project afwijkt van de beschrijving van het MCS. Onderstaand zullen wij de afwijkingen toelichten.

Aanvraag/beoordeling
Partijen die een innovatietraject willen uitvoeren moeten een projectvoorstel indienen bij de penvoerder van het project. De potentiële consortiumpartner(s) dienen de aanvraag voor een innovatieproject in bij afdeling CDI van het UMCG. CDI toetst de aanvraag aan het door SNN goedgekeurde 'PCH Ecosysteem Innovatieprojecten Reglement'. Bij deze beoordeling gebruikt het UMCG de checklist (fiches) van SNN. Onderdeel van de checklist is de beoordeling of het project voldoet aan de staatssteuneisen (art 25 AGVV).
Bij het beoordelen van de innovatie-aanvragen maakt het UMCG gebruik van (externe) deskundigen. Deze deskundigen beoordelen of het project voldoet aan de criteria en uitgangspunten van het PCH Ecosysteem / PI Ecosysteem. De deskundigen van het UMCG maken een beoordelingsverslag ten behoeve van formele besluitvorming.

Rol van SNN in de aanvraagfase
Initieel is de beoordeling van de nieuwe projectaanvragen door SNN neergelegd bij het UMCG. Wij hebben vastgesteld dat SNN een reperformance heeft uitgevoerd op de beoordeling door het UMCG. Het UMCG heeft pas na deze reperformance en na goedkeuring door SNN de subsidie toegewezen aan de consortiumpartners die het innovatieproject uitvoeren.

Voortgangsrapportage
Als penvoerder van het innovatiecluster verantwoordt het UMCG halfjaarlijks de inhoudelijk en financiële voortgang van de projecten. Tevens declareert het UMCG hierbij de gemaakte kosten voor het opereren van het cluster en de kosten die door de partners zijn gemaakt voor de uitvoering van de innovatieprojecten. UMCG is verantwoordelijk voor de juiste doorgeleiding van de ontvangen subsidie naar de partners. SNN voert bij de beoordeling van de voortgangsrapportages de gebruikelijke managementverificaties uit.

Bevindingen

KR 2 beoordeling van de projecten
SNN heeft voor de vergadering van het Comité van Toezicht van 20-6-2017 een voorstel ingediend voor het nieuwe subsidie-instrument open innovatie call. Het CvT constateert dat de methode van selectie anders is dan zoals dit oorspronkelijk is afgesproken. SNN geeft hierop aan dat de vijf criteria (bijdrage aan de doelstelling van het OP, kwaliteit van de business case, mate van innovativiteit, kwaliteit van de aanvraag en duurzaamheid) impliciet terug te vinden zijn in het uitvoeringskader en dat het type projecten dat SNN zoekt vraagt om een andere manier van beoordelen. Het CvT heeft op 20-6-2017 ingestemd met dit voorstel.

De DC heeft de aanvragen voor de projecten Ecosysteem Personalized & Connected Health en Ecosysteem Personalized Implants beoordeeld. In het projectplan en de goedgekeurde begroting van project Ecosysteem Personalized & Connected Health was voor een bedrag van € 3.534.000,- nog niet bekend wie welke projecten zou gaan uitvoeren. In het projectplan en de goedgekeurde begroting van project Ecosysteem Personalized Implants was voor een bedrag van € 4.469.280,- nog niet bekend wie welke projecten zou gaan uitvoeren.
De DC van SNN heeft naar onze mening dit deel van de projecten dus niet expliciet kunnen betrekken in haar beoordeling. SNN is van mening dat de DC de volledige aanvraag positief heeft beoordeeld (en daarmee ook de constructie) en dat het plan voldoende waarborgen kent dat toekomstige projecten voldoende bijdragen aan het doel van de open innovatie call. Het SNN is van mening dat dit type projecten niet kan bestaan als bij een subsidieaanvraag

een exact beeld moet zijn geschetst over de activiteiten en de deelnemende partijen. Dit staat haaks op het doel wat dit type projecten beoogt.
Op advies van de DC heeft SNN halverwege de looptijd van het project een go/no-go beslismoment opgenomen. Bij de beoordeling van de go/no-go rapportage heeft de DC van SNN de nieuwe projecten impliciet beoordeeld. De DC heeft positief beoordeeld inzake het vervolg van het project.

Aanbeveling
Wij adviseren de MA bij de beslissing op de aanvraag van toekomstige projecten een volledig beeld te verkrijgen over de activiteiten en de deelnemende partijen binnen het project. Waar dit nog niet mogelijk is dient de MA duidelijke en objectieve criteria te formuleren waaraan de MA en DC op het go/no-go moment zullen toetsen.

KR 5 Audit trail
Zoals gezegd heeft SNN bij de reperformance niet het reguliere proces gevolgd en geen gebruik gemaakt van de standaard checklist. SNN heeft wel voor iedere aanvraag binnen het innovatiecluster een aparte 'map' aangelegd in Navision/BC waarin alle documentatie is opgenomen. De door SNN uitgevoerde werkzaamheden zijn hierin onvoldoende zichtbaar gemaakt. Op ons verzoek heeft SNN voor beide projecten bij één innovatieproject een document opgesteld waarin volgtijdelijk de door SNN uitgevoerde werkzaamheden zijn gedocumenteerd. Hierdoor waren de door SNN uitgevoerde werkzaamheden goed te volgen.

Aanbeveling
Om de audittrail voor de toekomst te borgen adviseren wij de MA voor alle projecten binnen Ecosysteem Personalized & Connected Health en het Ecosysteem Personalized Implants alsnog de uitgevoerde werkzaamheden volgtijdelijk in een document vast te leggen.

KR 7 Maatregelen tegen fraude
De consortiumpartners zijn als 'deelnemende partijen' opgevoerd in de beschikking. Het UMCG heeft de door de projectpartners gedeclareerde kosten niet verantwoord op naam van de betreffend partner maar met de omschrijving 'deelnemende partijen'. Hierdoor verschijnen de namen van de deelnemende partners niet in het overzicht van de gedeclareerde kosten en verschijnen deze ook niet in Arachne. Arachne kan voor het project geen deugdelijke risicoscores berekenen.

Op ons verzoek heeft SNN met behulp van de zoekfunctie in Arachne voor de deelnemende partners alsnog de organisatiestructuur en de deelname in andere projecten zichtbaar gemaakt.

Aanbeveling
Wij adviseren de MA om de kosten niet onder één gezamenlijke noemer 'deelnemende partijen' vast te leggen in Navision/BC, maar voor iedere projectpartner individueel de gemaakte kosten te registreren. Hierdoor zullen de individuele projectpartners ook verschijnen in Arachne. De controle op mogelijke dubbele financiering en belangenverstrengeling wordt hierdoor versterkt.

KR 2 beoordeling van de projecten

VIA 2018 – deelproject VP18IN100 (SEM Energy)
Zoals wij in hoofdstuk 5.1.7 hebben beschreven heeft de MA (meer specifiek het e-loket dat de aanvragen binnen de VIA projecten behandelt) zich er vóór goedkeuring van de projectaanvraag niet van vergewist dat de begunstigde voldoende administratieve, financiële en operationele capaciteit heeft om het project uit te voeren. Ook is niet zichtbaar gemaakt dat de projectaanvraag is beoordeeld aan de hand van de toetsingscriteria die het CvT hiervoor heeft vastgesteld.
Het grootste deel van dit project is uitgevoerd buiten het programmagebied van de MA, desondanks heeft de MA geen controles uitgevoerd om vooraf vast te stellen dat voldaan is aan de voorwaarden van artikel 70 van Vo 1303/2013.

Aanbeveling
Wij adviseren de MA om bij de projectaanvragen die binnen het e-loket worden beoordeeld (VIA of soortgelijke regelingen) beter zichtbaar te maken dat de aanvraag is getoetst op dezelfde wijze als de projectaanvragen die in Navision/BC worden beheerd.

5.1.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren

5.1.12.1 Integrale kostensystematiek IKS

Beoordeling IKS-dossiers
Vorig jaar hebben wij gerapporteerd dat RVO *alle* IKS-aanvragen heeft beoordeeld van organisaties die begunstigde zijn in een EFRO-project. Deze herbeoordeling heeft RVO in december 2022 afgerond. De betreffende organisaties hebben van RVO een nieuwe goedkeuring ontvangen op hun systematiek en hebben aangepaste IKS-tarieven aangeleverd. Wij hebben vastgesteld dat de correcties juist zijn verwerkt in de jaarrekening 2021-2022.

Nog te verwerken IKS-correcties
Voor een aantal begunstigden, waarvoor de projecten op het moment van herbeoordeling al waren vastgesteld, bleek het niet mogelijk om nieuwe tarieven te verkrijgen. Deze ondernemingen bestaan niet meer (failliet, uitgeschreven bij KvK), zijn niet langer IKS-deelnemer of beschikken niet over aangepaste tarieven over de reeds afgesloten jaren. Zoals vorig jaar in ons rapport is vermeld, zouden EZK en de MA's voor deze groep in 2023 een alternatieve aanpak uitwerken.
Het afgelopen jaar heeft EZK met de MA's en de AA de correctiemogelijkheden voor deze projecten onderzocht. De gekozen correctiemethode is hieronder beschreven. Deze methode is tijdens het controlebezoek van de Commissie (25-29 september 2023) besproken. Over de technische verwerking in de jaarrekening hebben wij per mail op 16-11-2023 aanvullend vragen gesteld die op 29-11-2023 door de Commissie zijn beantwoord.

IKS-correcties op reeds vastgestelde projecten
Voor de reeds afgesloten projecten waarvoor het niet mogelijk is om gecorrigeerde IKS-tarieven te verkrijgen, zullen de MA's een **forfaitaire correctie** toepassen. Het gaat om een klein aantal (totaal 13) vastgestelde projecten van 9 organisaties.
Afhankelijk van de beschikbare informatie onderscheiden wij twee varianten van forfaitaire correcties:
a) Een **forfaitaire** correctie per begunstigde voor organisaties waar het mogelijk is om de correctie voor de oudere jaren (voor de vastgestelde projecten) te berekenen op basis van IKS-informatie uit latere jaren (aangeleverd bij de IKS herbeoordeling). Deze variant is van toepassing op 7 organisaties.
b) Een **gemiddelde forfaitaire** correctie voor organisaties waar geen IKS-herbeoordeling heeft kunnen plaatsvinden in verband met het ontbreken van informatie. Deze variant is van toepassing op 2 organisaties. De MA's hebben het gemiddelde forfaitaire correctiepercentage berekend op basis van de correcties genoemd onder punt a.

Praktische verwerking van de correcties in de declaraties en jaarrekening
Bij de verwerking van de forfaitaire correcties onderscheiden wij twee situaties:
a) Loonkosten op basis van IKS in een reeds vastgesteld project dat nog niet eerder is gedeclareerd. De MA zal deze loonkosten na verwerking van de forfaitaire correctie voor het juiste bedrag opnemen in een betaalaanvraag voor verslagjaar 23/24.
Deze correcties zullen dus niet zichtbaar zijn in bijlage 2 en 8 van verslagjaar 23/24. Dit betreft 2 projecten voor EFRO Noord.
b) Loonkosten op basis van IKS die reeds in eerdere verslagjaren (dus voor 22/23) zijn opgenomen in een declaratie aan de EC. De MA zal de forfaitaire correcties op de gedeclareerde loonkosten op basis van IKS voor deze reeds vastgestelde en gedeclareerde projecten berekenen en verwerken in een betaalaanvraag voor verslagjaar

23/24. Deze bedragen zullen in de accounts van 23/24 zichtbaar zijn in bijlage 2. Dit betreft de overige 11 projecten bij MA Oost, West en Zuid.

Om een beeld te geven van de nog te verwerken correcties hebben de MA's de onderstaande cijfers aangeleverd. Wij merken op dat wij nog ***geen*** controle hebben uitgevoerd op de correctiepercentages en de correctiebedragen. Wij zullen deze controles in verslagjaar 23/24 uitvoeren nadat de correcties zijn verwerkt in de betaalaanvragen.

Managementautoriteit	Aantal Projecten	Totaal Correctiebedrag
EFRO Zuid	3	€ 21.408,62
EFRO Oost	5	€ 508.750,66
EFRO West	3	€ 143.992,36
EFRO Noord	2	€ 114.861,31 *(kosten nog niet gedeclareerd aan de EC)*
Totaal	**13**	**€ 789.012,95**

Toepassing van artikel 143 (3) en (4) VO 1303/2013
Nederland is van plan om, waar mogelijk, van de mogelijkheid van artikel 143 lid 3 gebruik te maken, bij inachtneming van de bepalingen van artikel 143 lid 4 en volgens de handleiding voor programma afsluiting (hoofdstuk 4.4.) en de Q&A voor programma afsluiting 2014-2020. De drie programma's die IKS-correcties voor reeds afgesloten boekjaren gaan rapporteren (EFRO Oost, West en Zuid) zullen dus in het laatste boekjaar overboekingen gaan declareren (in het geval dat voldoende declaraties beschikbaar zijn) om de onregelmatige IKS bedragen te vervangen. Deze overboekingen komen niet van projecten met een verkeerd toegepast IKS om zo aan de voorwaarden van artikel 143 lid 4 te voldoen. In het kader van de IKS-correcties zouden de managementautoriteiten dus mogelijk een extra bedrag van € 674.152 (zie bovenstaande tabel, exclusief Noord) declareren om zo dit bedrag te vervangen.

5.1.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef

Het beheers- en controlesysteem van de MA werkt. Wij hebben wel een aantal belangrijke aanbevelingen gedaan over de beoordeling van projectaanvragen, met name wanneer deze via het e-loket lopen. Verder hebben wij vastgesteld dat de MA bij de projecten van het UMCG procedures heeft gevolgd die afwijken van het MCS zoals dat is beschreven voor deze programmaperiode. Wij hebben in onze steekproef fouten aangetroffen. Ten dele betreft het fouten in gedeclareerde kosten die geen deel hebben uitgemaakt van de deelwaarneming van de MA. Maar in een aantal gevallen heeft de MA de betreffende kosten wel gecontroleerd, maar zijn de fouten in de gedeclareerde kosten niet geconstateerd door de MA.

5.2 Managementautoriteit West

5.2.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties

De audits van concrete acties (ofwel projectaudits) zijn uitgevoerd door auditors die in dienst zijn van de auditautoriteit.

5.2.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen

In totaal heeft MA West twee betaalaanvragen ingediend voor 151 projecten hieronder bevinden zich vier projecten met een negatief gedeclareerd bedrag. Deze projecten laten wij buiten de steekproef en controleren wij separaat.

Op grond van de richtlijnen van de Commissie volstaan wij voor populaties die kleiner zijn dan 150 items met een niet-statistische steekproef. Bij deze niet-statistische steekproef moeten wij tenminste 10% van de uitgaven in de controle betrekken en hierbij tenminste 5-10% van het aantal projecten controleren.

Wij dienen ten minste 10% van € 108.227.388,32 = € 10.822.738,83 van de uitgaven in de steekproef te betrekken en hierbij 5% van 147 (151-4) projecten = (afgerond naar boven) acht projecten te controleren.

Voor de projecten controleren wij in principe alle onderliggende facturen/betaalregels. Wanneer de betaalaanvraag voor het betreffende project echter een groot aantal facturen/betaalregels omvat passen wij subsampling toe.

5.2.3 De gehanteerde steekproefparameters

De materialiteit bedraagt € 2.164.547,76. Dit is 2% van het totaal van de door MA West gedeclareerde uitgaven in 2022-2023 bij de Europese Commissie (€ 108.227.388,32).

High-value stratum

Voor de projecten in de betaalaanvraag hebben wij de grens voor high-value stratum (dus exclusief de financiële instrumenten) bepaald op €2,8 miljoen euro. Het betreft de volgende twee projecten:

Geselecteerde High-value stratum

Projectnummer	**Projectnaam**	**Bedrag**
KVW-00215	Petten Fieldlab - Advancing Nuclear Medicine	€ 2.899.656,46
KVW-00405	Mozartflat op Open Warmtenet Delft	€ 4.955.202,29
		€ 7.854.858,75

5.2.3.2 Low value stratum

MA West	Aantal projecten	Bedrag
Totale populatie	151	€ 108.227.388,32
Negatieve steekproefeenheden	4	-/- € 487.922,24
Fondsen	12	€ 39.618.275,25
High value stratum	2	€ 7.854.858,75
Low value stratum	**133**	**€ 61.242.176,56**

Uit het low value stratum zijn twee projecten geselecteerd waarbij gebruik is gemaakt van de functie 'Random Record Sampling' in de data analysetool IDEA.

Geselecteerde low-value items:

Geselecteerde Low-value items:	Projectnaam	Bedrag
KVW-00209	De Startmotor	€ 193.857,83
KVW-00121	Technische bijstand Amsterdam	€ 45.789,76
		€ 239.647,59

5.2.3.3 *Financiële instrumenten/fondsen*

De 12 fondsen/financiële instrumenten, die onderdeel uitmaken van de betaalaanvragen 15 & 16 zijn opgenomen in een stratum specifiek voor fondsen.

Wij hebben de volgende fondsen maken onderdeel uit van onze steekproeftrekking :

Tabel 6 - stratum fondsen

Projectnummer	Projectnaam	Bedrag
KVW-00186	Investeringsimpuls Energiefonds Den Haag	€ 3.781.250,00
KVW-00086	UNIIQ: Proof of concept fonds voor Zuid-Holland	€ 5.102.278,00
KVW-00380	REACT INH (Fonds)	€ 2.500.000,00
KVW-00190	Investeringsimpuls Fonds SOFIE (GTI)	€ 4.598.930,00
		€ 15.982.458,00

5.2.4 *Aansluiting van de steekproefpopulatie op de jaardeclaratie*

MA West heeft in 2022-2023 twee betaalaanvragen ingediend met een cumulatief totaalbedrag van € 108.227.388,32. Als gevolg van afrondingen is sprake van een aansluitingsverschil van € 0,01 met de onderliggende specificaties van de betaalaanvragen.

5.2.5 *Negatieve bedragen*

Er is sprake van vier negatieve steekproefeenheden van in totaal -/- € 487.922,24. Deze negatieve steekproefeenheden zijn buiten de steekproefpopulatie gelaten en separaat gecontroleerd
Hierbij hebben wij vastgesteld dat de negatieve bedragen het gevolg zijn van correcties die de MA heeft doorgevoerd op de vier projecten.

5.2.6 *Redenen voor toepassing van een niet-statistische steekproef*

Wij merken de projecten die zijn opgenomen in de betaalaanvragen van het verslagjaar aan als steekproefeenheden.
De totale populatie bestaat dit verslagjaar uit 147 (151 -/- 4 negatieve) projecten. Het uitvoeren van een statistische steekproef met een minimale omvang van 30 zou tot een disproportionele omvang en hoeveelheid controlewerk leiden.
Wij kiezen derhalve voor een niet-statistische steekproef en hanteren daarbij de ondergrenzen die de Commissie in haar richtlijnen aanhoudt.

5.2.7 *Controlebevindingen*

5.2.7.1 *Projectaudits*

In onderstaande tabel geven wij per gecontroleerd project onze bevindingen weer. De bevindingen zijn gebaseerd op definitieve controleverslagen die in hoor- en wederhoor met de MA zijn afgestemd. Bij iedere bevinding is tussen haakjes de referentiecode vermeld waaronder de betreffende bevinding is opgenomen in bijlage 10.4.

Projectnummer	Totaalbedrag bevindingen	Geëxtrapoleerde fout bij niet- statistische steekproef	Geprojecteerde fout MUS-steekproef	Totaalbedrag geëxtrapoleerde & geprojecteerde fouten
KvW-00215	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
KvW-00405	€ 948.772,36	€ 957.920,33	€ 0	€ 957.920,33
Subtotaal top value	**€ 948.772,36**	**€ 957.920,33**	**€ 0,00**	**€ 957.920,33**
KvW-00209	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
KvW-00121	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Subtotaal low value	**€ 0,00**	**€ 0,00**	**€ 0,00**	**€ 0,00**
KvW-00086	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
KvW-00186	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
KvW-00190	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
KvW-00380	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Subtotaal Fondsen	**€ 0,00**	**€ 0,00**	**€ 0,00**	**€ 0,00**
Totaal	**€ 948.772,36**	**€ 957.920,33**	**€ 0,00**	**€ 957.920,33**

KvW-00405 Mozartflat op Open Warmtenet Delft:
Dit project is beschikt onder artikel 46 van de AGVV: Investeringssteun voor het installeren van een systeem voor energie-efficiënte stadsverwarming en -koelingbouwkundige aanpassingen voor het toetreden tot een warmtenet. De investeringskosten voor de verwarmings-/koelingsinstallaties en het netwerk (met inbegrip van de daarmee verband houdende faciliteiten) die nodig zijn om de warmte/koeling van bij de productie-eenheden tot bij de locatie van de klanten te brengen zijn subsidiabel.
In dit project hebben gelijktijdig met de installatiewerkzaamheden voor de aanleg het warmtenet ook renovatiewerkzaamheden plaatsgevonden aan de Mozartflat. Deze renovatiewerkzaamheden zijn onder artikel 46 van de AGVV niet subsidiabel.
Wij zijn in samenspraak met de MA en de begunstigde (de woningbouwvereniging) nagegaan welke kosten in de aanneemsom (Heembouw Wonen BV) niet direct zijn te relateren aan het installeren van een warmtenet.
Wij zijn van mening dat 80,39% gerelateerd is aan het installeren van een warmtenet. De overig 19,61% betreft niet subsidiabele kosten.

Op alle facturen van Heembouw Wonen BV in onze steekproef ad €4.838.206,85 passen wij derhalve een correctie toe van 19,61%.
Dit leidt tot een totale correctie van 19,61% * €4.838.206,85= €948.772,36
De MA gaat akkoord met de bevinding en het bedrag.

5.2.8 Financiële correcties in de jaarrekening door onze controlebevindingen

De fouten die wij bij de projectaudits hebben aangetroffen ad € 948.772,36 zijn vermeld in paragraaf 5.2.7. De MA heeft bij het opstellen van de jaarrekening deze fout gecorrigeerd. Het betreft uitsluitend de feitelijk geconstateerde fouten en geen extrapolaties of flatrate-correcties.

5.2.9 Berekening van de TER en RTER

Uit de uitkomsten van de steekproef blijkt dat er een verband bestaat tussen de hoogte van de aangetroffen fouten en de omvang van het project. Volgens de 'Guidance note on sampling' hoofdstuk 6.1 dienen wij in dit geval de ratio methode te gebruiken.

Wij hebben de fouten uit onze niet-statistische steekproef (zie 5.2.7 en 10.3) als volgt geëvalueerd:

Fouten in steekproef strata 1, 2 & 3	Geëxtrapoleerde fout in steekproef	Gemiddelde fout in stratum	Geëxtrapoleerde fout in stratum
Stratum 1	€957.920,33	€478.960,16	€957.920,33
Stratum 2	€0	€0	€0
Stratum 3	€0	€0	€0
Totaal	€957.920,33	€478.960,16	€957.920,33

	Bedrag BA	Geëxtrapoleerde fout	TER
Stratum 1 top-value	€7.854.858,75	€957.920,33	0,89%
Stratum 2 low-value	€61.242.176,56	€0	€0
Stratum 3 Fondsen	€39.618.275,25	€0	€0
4 negatieve projecten	-/- €487.922,24		
Totaal	€108.227.388,32	€957.920,33	0,89%

Op grond van deze foutevaluatie berekenen wij in onderstaande tabel de Total Error Rate (TER) en Residual Total Error Rate (RTER). De ingevulde template van de Commissie voor de berekening van de TER is opgenomen in bijlage 10.3.

Audit population	108.227.388,32
Expenditure audited	21.757.399,00
Errors found in sample	957.920,33
Total Error Rate TER after extrapolation	0,89%
Amounts ongoing assessment	
Other neg. Deducting expenditure	
Population after deductions	108.227.388,32
Amount at risk	957.920,33
Financial corrections AA errors found	948.772,36
Amount certifiable in accounts	107.278.615,96
Residual amount at risk	9.147,97
Residual Total Error Rate RTER	0,009%

5.2.10 Informatie over de aanvullende steekproef

Wij hebben geen aanvullende steekproef uitgevoerd zoals bedoeld in artikel 28 lid 12 van verordening 480/2014.

5.2.11 Systemische fouten

Wij hebben in onze steekproef uitsluitend de in hoofdstuk 5.2.7 genoemde incidentele fouten aangetroffen.

5.2.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren

Integrale kostensystematiek IKS
Hiervoor verwijzen wij naar hoofdstuk 5.1.12

5.2.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef

Het beheers- en controlesysteem van de MA werkt. Wij hebben in onze steekproef slechts een beperkt aantal fouten met een klein financieel belang aangetroffen. Ten dele betreft het fouten in gedeclareerde kosten die geen deel hebben uitgemaakt van de deelwaarneming van de MA. In een beperkt aantal gevallen heeft de MA de betreffende kosten wel gecontroleerd, maar zijn de fouten in de gedeclareerde kosten niet geconstateerd door de MA.

5.3 Managementautoriteit Zuid

5.3.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties

De audits van concrete acties (ofwel projectaudits) zijn uitgevoerd door auditors die in dienst zijn van de auditautoriteit.

5.3.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen

In totaal heeft MA Zuid twee betaalaanvragen ingediend voor 97 projecten (3 high-value projecten en 94 low-value projecten) met een totaalbedrag van € 74.011.164,53.

Op grond van de richtlijnen van de Commissie volstaan wij voor populaties die kleiner zijn dan 150 items met een niet-statistische steekproef. Bij deze niet-statistische steekproef moeten wij tenminste 10% van de uitgaven in de controle betrekken en hierbij tenminste 5-10% van het aantal projecten controleren.

Wij dienen ten minste 10% van € 74.011.164,53 = € 7.401.116,45 van de uitgaven in de steekproef te betrekken en hierbij 5% van 97 projecten = (afgerond naar boven) 5 projecten te controleren.

Voor de projecten controleren wij in principe alle onderliggende facturen/betaalregels. Wanneer de betaalaanvraag voor het betreffende project echter een groot aantal facturen/betaalregels omvat passen wij subsampling toe.

<u>MUS-methode toegepast bij subsampling</u>
De subsample is getrokken overeenkomstig hoofdstuk 6.3.1.3 van de Guidance note on sampling. Hierbij bepalen wij op basis van het initiële steekproefinterval de hoge waarde posten. Deze hoge waarde posten controleren wij integraal.

De resterende steekproefpopulatie is de basis voor het trekken van de MUS-steekproef. De omvang van de MUS-steekproef bedraagt 30 minus het aantal hoge waarde posten. Voor de steekproeftrekking maken wij gebruik van de data analysetool IDEA.
In paragraaf 5.3.3 geven wij per gecontroleerd project aan of de subsample op basis van de MUS methode of de niet-statistische methode is getrokken.

5.3.3 De gehanteerde steekproefparameters

De materialiteit bedraagt € 1.480.223,29. Dit is 2% van het totaal van de door MA Zuid gedeclareerde uitgaven in 2022-2023 bij de Europese Commissie (€ 74.011.164,53).

5.3.3.1 High value stratum

Voor de projecten in de betaalaanvraag hebben wij de grens voor high-value stratum bepaald op € 3,2 miljoen euro. Het betreft de volgende drie projecten:

Projectnummer	Projectnaam	Bedrag
PROJ-00271	Opschalen Thermisch Smart Grid Zuid-Limburg	€ 6.155.807,10
PROJ-02720	Ecodorp Boekel	€ 3.292.530,59
PROJ-02807	Bedrijfsgebouwen anno 2050 2.0	€ 3.300.652,40
		€ 12.748.990,09

5.3.3.2 Low-value stratum

De resterende populatie kleine projecten (low-value stratum) bedraagt:

MA Zuid	Aantal projecten	Bedrag
Totale populatie	97	€ 74.011.164,53
High value stratum	3	€ 12.748.990,09
Low value stratum	**94**	**€ 61.262.174,44**

Uit het low value stratum zijn twee projecten geselecteerd waarbij gebruik is gemaakt van de functie Random Record Sampling in de data analysetool Idea.
De geselecteerde projecten hebben een TSK van € 3.571.250,04.
Dit bedrag komt overeen met de bookvalue voor stratum 2 in bijlage 10.3.
Het betreft de volgende projecten:

Geselecteerde Low-value items:	Naam project	Bedrag
PROJ-00753	Sustainable selfsupporting urban smart grid	€ 1.134.289,22
PROJ-03298	HomesFactory: Koolstofarme 3D modulaire woningbouw	€ 2.436.960,82
		€ 3.571.250,04

5.3.3.3 Subsampling

Voor de projecten controleren wij in principe alle onderliggende facturen/betaalregels. Wanneer de betaalaanvraag voor het betreffende project echter een groot aantal facturen/betaalregels omvat passen wij subsampling toe.

Om het aantal facturen/betaalregels te bepalen hebben wij per project een listing gedraaid uit Navision die aansluit op het gedeclareerde bedrag in de betaalaanvraag. Vervolgens hebben we de negatieve posten geëlimineerd zodat alleen de positieve posten resteren (welke als basis dienen voor onze subsample). Bij het trekken van de subsample gebruiken wij in principe dezelfde methode als bij de hoofdsample. Dit betekent dat wij allereerst de facturen/betaalregels met de hoogste waarde (top stratum) selecteren en vervolgens random (door middel van randomizer in Excel) 10% van de overige facturen/betaalregels. Hierbij hanteren wij in principe een grens van 30 facturen/betaalregels per project. Wanneer het aantal facturen/betaalregels echter groter is dan 150 trekken wij de subsample statistisch (MUS methode). Dit is het geval bij alle projecten in onze steekproef, met uitzondering van het project PROJ-02720 De schone energiecentrale in Ecodorp , dat wij

integraal hebben gecontroleerd. In paragraaf 5.3.7 beschrijven wij onze aanpak en bevindingen voor deze projecten.

In totaal hebben wij € 16.320.2470,13 in onze steekproef gecontroleerd.
Het bedrag is als volgt opgebouwd:

Populatie	**Bedrag**
High-value stratum	€ 12.748.990,09
Low-value stratum	€ 3.571.250,04
(A) Totaal	€ 16.320.240,13
(B) Gedeclareerde uitgaven	€ 74.011.164,53
(A/B)Gecontroleerd %	22,05%

5.3.3.4 Extrapolatie van fouten in de subsample

Indien de subsample is getrokken met de MUS methode vindt extrapolatie van fouten in de subsample op statistische wijze plaats en berekenen wij de geprojecteerde fout voor het project.
Indien de subsample op niet statistische wijze is getrokken extrapoleren wij de fouten aangetroffen in de low value items van de subsample en tellen daarbij de aangetroffen fouten in de top stratum items van de subsample op. Het totaal van deze twee bedragen is de geëxtrapoleerde fout voor het project.
Vervolgens berekenen wij het totaal van deze geëxtrapoleerde fouten per stratum van de steekproef. Deze bedragen zijn het uitgangspunt voor de verdere berekening van de TER (zie 5.3.9 en de regel 'sample total error in bijlage 10.3).

Tot slot melden wij dat geen gebruik is gemaakt van evenredige controle van operationele programma's zoals bedoeld in artikel 148 lid 1 van Verordening 1303/2013.

5.3.4 Aansluiting van de steekproefpopulatie op de jaardeclaratie

MA Zuid heeft in 2022-2023 twee betaalaanvragen ingediend met een totaalbedrag van € 74.011.164,53. Dit is tevens het bedrag van de steekproefpopulatie.
De jaardeclaratie 2022-2023 bedraagt € 73.665.168,62
Het verschil ad € 345.995,91 bestaat uit correcties naar aanleiding van onze controle-bevindingen ad € 16.951,37 (zie hoofdstuk 5.3.7 en 5.3.8) en correcties ad € 329.044,54 op uitgaven die zijn verantwoord in het verslagjaar en die na 31-7-2023 door de MA zijn ontdekt en nog niet in een betaalaanvraag voor 2022-2023 zijn verwerkt (zie ook hoofdstuk 6.3).

5.3.5 Negatieve bedragen

De betaalaanvragen in 2022-2023 bevatten geen negatieve mutaties.

5.3.6 Redenen voor toepassing van een niet-statistische steekproef

Wij merken de projecten die zijn opgenomen in de betaalaanvragen van het verslagjaar aan als steekproefeenheden. Het aantal projecten dat de MA jaarlijks declareert is beperkt en blijft ruim onder de richtlijn van 150 die de Commissie aanhoudt voor het uitvoeren van een representatieve statistische steekproef.
De totale populatie bestaat dit verslagjaar uit 97 projecten. Het uitvoeren van een statistische steekproef met een minimale omvang van 30 zou tot een disproportionele omvang en hoeveelheid controlewerk leiden. Wij kiezen daarom voor een niet statistische

steekproef en hanteren daarbij de bovengrenzen die de Commissie in haar richtlijnen aanhoudt.

5.3.7 Controlebevindingen

Projectaudits
In onderstaande tabel geven wij per gecontroleerd project onze bevindingen weer.

Projectaudits
In onderstaande tabel geven wij per gecontroleerd project onze bevindingen weer, De bevindingen zijn gebaseerd op definitieve controleverslagen die in hoor- en wederhoor met de MA zijn afgestemd.

Tabel 5 – Bevindingen steekproef projectaudits

Project-nummer	Totaalbedrag bevindingen	Geëxtrapoleerde fout bij niet statistische steekproef	Geprojecteerde fout MUS steekproef	Totaalbedrag geëxtrapoleerde en geprojecteerde fouten
PROJ-00271	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
PROJ-02720	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
PROJ-02807	€ 10.799,77	€ 0,00	€ 42.383,40	€ 42.383,40
Subtotaal top-value	€ 10.799,77	€ 0,00	€ 42.383,40	€ 42.383,40
PROJ-00753	€ 837,12	€ 0,00	€ 8.394,69	€ 8.394,69
PROJ-03298	€ 52,38	€ 0,00	€ 66,90	€ 66,90
Subtotaal low-value	€ 889,50	€ 0,00	€ 8.461,59	€ 8.461,59
Totaal	**€ 11.689,27**	**€ 0,00**	**€ 50.844,99**	**€ 50.844,99**

PROJ-00271
Er zijn geen fouten aangetroffen in onze steekproefposten.

PROJ-02720
Er zijn geen fouten aangetroffen in onze steekproefposten.

PROJ-02807
In dit project hebben meerdere bevindingen betrekking op ontbrekende accordering van de urenstaten, één bevinding heeft betrekking op een foutieve urenberekening en één op een verschil tussen het aantal uren tussen in de urenstaten en in de betaalaanvraag.

PROJ-00753
In dit project heeft één bevinding betrekking op een foutieve urenberekening.
Daarnaast heeft een bevinding bij de externe kosten betrekking op door de begunstigde foutief opgenomen bedragen en één heeft betrekking op een deel van een factuur waarvoor geen prestatie is geleverd.

PROJ-03298
Bij de externe kosten in dit project is er in een geval een foutief uurtarief gebruikt op de factuur en sluiten de bewijsstukken van deze factuur niet aan met het bedrag dat is opgenomen in de betaalaanvraag.
Daarnaast is er sprake van een factuur dat voor een foutief bedrag is opgenomen in de betaalaanvraag.

5.3.8 *Financiële correcties in de jaarrekening door onze controlebevindingen*

De fouten die wij bij de projectaudits hebben aangetroffen ad € 11.689,27 zijn vermeld in paragraaf 5.3.7. De MA heeft bij het opstellen van de jaarrekening al deze fouten gecorrigeerd. Het betreft uitsluitend de feitelijk geconstateerde fouten en geen extrapolaties of flatrate-correcties.
Daarnaast hebben wij in enkele projecten fouten buiten de steekproef aangetroffen. Dit betreft:

- Project 00271 (dubbele factuur) € 2.116,75
- Project 02807 (dubbele factuur) € 75,00
- Project 00753 (uurtariefberekening en € 3.070,35
- niet betaalde factuur)
- **Totaal** **€ 5.262,10**

Bovenstaande is als volgt samen te vatten:

Fouten aangetroffen in steekproef	€ 11.689,27
Fouten aangetroffen buiten steekproef	€ 5.262,10
Totale AA correctie in jaarrekening	**€ 16.951,37**

Dit bedrag is in paragraaf 5.3.9 bij de berekening van de RTER meegenomen als Financial corrections AA errors found.

5.3.9 *Berekening van de TER en RTER*

Uit de uitkomsten van de steekproef blijkt dat er een verband bestaat tussen de hoogte van de aangetroffen fouten en de omvang van het project. Volgens de 'Guidance note on sampling' hoofdstuk 6.1 dienen wij in dit geval de mean per unit methode te gebruiken.

Wij hebben de fouten uit onze niet-statistische steekproef (zie 5.3.7 en 10.3) als volgt geëvalueerd:

Fouten in steekproef strata 1, 2 & 3	Geëxtrapoleerde fout in steekproef	Gemiddelde fout in stratum	Geëxtrapoleerde fout in stratum
Stratum 1	€42.383	€14.128	€42.383
Stratum 2	€8.461,59	€4.231	€397.694,78
Totaal	€50.845	€18.359	€440.078,18

	Bedrag BA	Geëxtrapoleerde fout	TER
Stratum 1 top-value	€12.748.990,09	€42.383,40	
Stratum 2 low-value	€61.262.174,44	€397.694,78	
Stratum 3 Fondsen			
Totaal	€74.011.164,53	€440.078,18	0,59%

Op grond van deze foutevaluatie berekenen wij in onderstaande tabel de Total Error Rate (TER) en Residual Total Error Rate (RTER). De ingevulde template van de Commissie voor de berekening van de TER is opgenomen in bijlage 10.3.

Audit population	74.011.164,53
Expenditure audited	9.242.039,70
Errors found in sample	50.844,99
Total Error Rate TER after extrapolation	0,59%
Amounts ongoing assessment	0,00
Other neg. Deducting expenditure	329.044,54
Population after deductions	73.682.119,99
Amount at risk	438.121,65
Financial corrections AA errors found	16.951,37
Amount certifiable in accounts	73.665.168,62
Residual amount at risk	421.170,28
Residual Total Error Rate RTER	0,57%

5.3.10 Informatie over de aanvullende steekproef

Wij hebben geen aanvullende steekproef uitgevoerd zoals bedoeld in artikel 28 lid 12 van verordening 480/2014.

5.3.11 Systemische fouten

Wij hebben in onze steekproef uitsluitend de in hoofdstuk 5.3.7 genoemde incidentele fouten aangetroffen.

5.3.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren

Integrale kostensystematiek IKS
Hiervoor verwijzen wij naar hoofdstuk 5.1.12

5.3.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef

Het beheers- en controlesysteem van de MA werkt. Wij hebben in onze steekproef slechts een beperkt aantal fouten met een klein financieel belang aangetroffen. Ten dele betreft het fouten in gedeclareerde kosten die geen deel hebben uitgemaakt van de deelwaarneming van de MA. In een beperkt aantal gevallen heeft de MA de betreffende kosten wel gecontroleerd, maar zijn de fouten in de gedeclareerde kosten niet geconstateerd door de MA.

5.4 Managementautoriteit Oost

5.4.1 Instanties betrokken bij de uitvoering van de audit van concrete acties

De audits van concrete acties (ofwel projectaudits) zijn uitgevoerd door auditors die in dienst zijn van de auditautoriteit.

5.4.2 Beschrijving van de gehanteerde methodologie bij de selectie van deelwaarnemingen

De MA heeft voor het controlejaar 2022-2023 in totaal 2 betaalaanvragen ingediend:
- BA 19 van 15 december 2022 is in SFC opgenomen met nationaal referentienummer *MA Oost UITG 0037 betalingsaanvraag 2022-1*.
- BA 20 van 16 mei 2023 is in SFC opgenomen met nationaal referentienummer *MA Oost UITG0038 Betalingsaanvraag 2022-02*.

Onze steekproef is getrokken op de uitgaven die in deze betaalaanvraag zijn gedeclareerd.

Op basis van de door de MA ontvangen specificatie van de uitgavenstaten hebben wij vastgesteld dat de totale populatie voor de twee genoemde betaalaanvragen bestaat uit 40 projecten. Het totaalbedrag aan betaalde programmabijdragen aan financierings-instrumenten is ten opzichte van 2021-2022 in deze betaalaanvragen niet gewijzigd.
Er zijn dit jaar geen aanvullende voorschot-betalingen aan een revolverend fonds in de betaalaanvraag opgenomen.

Voor de 40 projecten is in totaal € 54.926.377,96 in de BA's verantwoord. Dit komt overeen met de cumulatieve stand in SFC.

BA	Projecten	Specificatie MA	In SFC opgenomen (cumulatief)
BA19 (UITG 0037)	27	34.375.450.65	34.375.450.65
BA20 (UITG 0038)	13	20.550.927,31	54.926.377,96
Eindtotaal	**40**	**54.926.377,96**	

BA 20 bestaat uit 13 projecten en een aantal IKS-correcties op projecten uit BA 19.

BA 19	34.375.450,65
Aanvulling in BA 20	427.854,42
BA 20	20.123.072,89
Totaal BA 19+20	**54.926.377,96**

Op grond van de richtlijnen van de Commissie[4] volstaan wij voor populaties die kleiner zijn dan 150 items met een niet-statistische steekproef. Bij deze niet-statistische steekproef moeten wij tenminste 10% van de uitgaven in de controle betrekken en hierbij tenminste 5-10% van het aantal projecten controleren. Wij menen dat een percentage van 7,5% valt te verdedigen op grond van de scores uit de systeemaudit en de foutfracties uit de project-audits over de afgelopen verslagjaren. Dit houdt in dat wij 3 projecten in onze steekproef opnemen.

Voor de projecten controleren wij in principe alle onderliggende facturen en/of betaalregels. Wanneer de betaalaanvraag voor het betreffende project echter een groot aantal facturen/ betaalregels omvat passen wij subsampling toe.
Wanneer het aantal facturen/betaalregels groter is dan 150 trekken wij de subsample statistisch (MUS methode).

4 Guidance on sampling methods for audit authorities, chapter 6.4 non statistical sampling

MUS-methode toegepast bij subsampling
De subsample is getrokken overeenkomstig hoofdstuk 6.3.1.3 van de Guidance note on sampling. Hierbij bepalen wij op basis van het initiële steekproefinterval de hoge waarde posten. Deze hoge waarde posten controleren wij integraal.

De resterende steekproefpopulatie is de basis voor het trekken van de MUS-steekproef. De omvang van de MUS-steekproef bedraagt 30 minus het aantal hoge waarde posten. Voor de steekproeftrekking maken wij gebruik van de data analysetool IDEA.

Niet-statistische methode
In de overige gevallen is de trekking van de subsample uitgevoerd overeenkomstig de methode van de hoofdsample. De gevolgde methode is in overeenstemming met de auditstrategie.

5.4.3 De gehanteerde steekproefparameters

De materialiteit bedraagt € 1.098.527,56. Dit is 2% van het totaal van de door MA Oost gedeclareerde uitgaven in 2022-2023 bij de Europese Commissie (€ 54.926.377,96).

5.4.3.1 High-value stratum

Voor de projecten in de betaalaanvraag hebben wij de grens voor het high-value stratum bepaald op € 4.000.000. Twee projecten hebben een TSK van meer dan € 4.000.000 en zijn geselecteerd voor de steekproef. Het totaal gedeclareerd bedrag voor deze twee projecten bedraagt € 9.460.256,88.
Dit bedrag komt overeen met de bookvalue voor stratum 1 in bijlage 10.3.
Het betreft het volgende projecten:

Tabel 1 - High-value stratum

Projectnummer	**Projectnaam**	**Bedrag**
PROJ-00729	E-PLM 2.0 (Extended Product Lifecycle management 2.0)	€ 4.306.570,66
PROJ-00581	DAISY 2	€ 5.153.686,22
		€ 9.460.256,88

5.4.3.2 Low-value stratum

De resterende populatie kleine projecten (low-value stratum) bedraagt:

Tabel 2 - Bepaling low-value stratum

MA Oost	**Aantal projecten**	**Bedrag**
Totale populatie	40	€ 54.926.377,96
High value stratum	2	€ 9.460.256,88
Low value stratum	38	**€ 45.466.121,08**

Uit het low value stratum is één project geselecteerd waarbij gebruik is gemaakt van de functie Random Record Sampling in de data analysetool Idea.
Het geselecteerde project heeft een TSK van € 909.832,91.
Dit bedrag komt overeen met de bookvalue voor stratum 2 in bijlage 10.3.

Het betreft het volgende project:

Tabel 3 - Geselecteerd low-value item

Projectnummer	Projectnaam	Bedrag
PROJ-00618	MORe - MKB en Cyberveiligheid in Smart Industry: Opbrengsten Realiseren	€ 909.832,91
		€ 909.832,91

In de betaalaanvraag zijn geen voorschotbetalingen voor financieringsinstrumenten opgenomen.

5.4.3.3 Subsampling

Voor de projecten controleren wij in principe alle onderliggende facturen/betaalregels. Wanneer de betaalaanvraag voor het betreffende project echter een groot aantal facturen/betaalregels omvat passen wij subsampling toe.

Om het aantal facturen/betaalregels te bepalen hebben wij per project een listing gedraaid uit Business Central die aansluit op het gedeclareerde bedrag in de betaalaanvraag. Vervolgens hebben we de negatieve posten geëlimineerd zodat alleen de positieve posten resteren (welke als basis dienen voor onze subsample).
Bij het trekken van de subsample gebruiken wij in principe dezelfde methode als bij de hoofdsample. Dit betekent dat wij allereerst de facturen/betaalregels met de hoogste waarde (top stratum) selecteren en vervolgens random 10% van de overige facturen/betaalregels. Hierbij hanteren wij in principe een grens van 30 facturen/betaalregels per project. Wanneer het aantal facturen/betaalregels echter groter is dan 150, wat geldt voor alle drie de projecten in onze steekproef, trekken wij de subsample statistisch (MUS methode).

In totaal hebben wij in onze steekproef € 10.370.089,79 gecontroleerd. Dit komt overeen met het bedrag genoemd bij 'sum of the book values of sampling units in the sample' in bijlage 10.3. Het bedrag is als volgt opgebouwd:

Tabel 4 – Bookvalue of sampling units

Populatie	Bedrag
High-value stratum	€ 9.460.256,88
Low-value stratum	€ 909.832,91
Totaal (A)	€ 10.370.089,79
Gedeclareerde uitgaven (B)	€ 54.926.377,96
Gecontroleerd % (A/B)	**18,88%**

5.4.3.4 Extrapolatie van fouten in de subsample

Als de subsample is getrokken met de MUS-methode vindt extrapolatie van fouten in de subsample op statistische wijze plaats en berekenen wij de geprojecteerde fout voor het project. Deze methode is dit jaar voor alle drie de projecten in onze steekproef toegepast.

Als de subsample op niet-statistische wijze is getrokken extrapoleren wij de fouten aangetroffen in de low-value items van de subsample en tellen daarbij de aangetroffen fouten in de top stratum items van de subsample op.
Het totaal van deze twee bedragen is de geëxtrapoleerde fout voor het project.
Vervolgens berekenen wij het totaal van deze geëxtrapoleerde fouten per stratum van de steekproef. Deze bedragen zijn het uitgangspunt voor de verdere berekening van de TER (zie de derde tabel in 5.9 en de regel 'sample total error in bijlage 10.3)

Tot slot melden wij dat geen gebruik is gemaakt van evenredige controle van operationele programma's zoals bedoeld in artikel 148 lid 1 van Verordening 1303/2013.

5.4.4 *Aansluiting van de steekproef op de jaardeclaratie*

MA Oost heeft in 2022-2023 twee betaalaanvragen ingediend met een totaalbedrag van € 54.926.377,96. Dit is tevens het bedrag van de steekproefpopulatie.
De jaardeclaratie 2022-2023 bedraagt € 54.925.770,98.
Het verschil ad € 608,98 bestaat uit correcties naar aanleiding van onze steekproef-bevindingen ad € 176,08 (zie hoofdstuk 5.7) en overige bevindingen AA ad € 430,90 (zie hoofdstuk 6.3).

5.4.5 *Negatieve bedragen*

De betaalaanvragen in 2022-2023 bevatten geen negatieve mutaties.

5.4.6 *Redenen voor toepassing van een niet-statistische steekproef*

Wij merken de projecten die zijn opgenomen in de betaalaanvragen van het verslagjaar aan als steekproefeenheden. Het aantal projecten dat de MA jaarlijks declareert is beperkt en blijft ruim onder de richtlijn van 150 die de Commissie aanhoudt voor het uitvoeren van een representatieve statistische steekproef.
De totale populatie bestaat dit verslagjaar uit 40 projecten. Het uitvoeren van een statistische steekproef met een minimale omvang van 30 zou tot een disproportionele omvang en hoeveelheid controlewerk leiden. Wij kiezen daarom voor een niet statistische steekproef en hanteren daarbij de bovengrenzen die de Commissie in haar richtlijnen aanhoudt.

5.4.7 *Controlebevindingen*

Projectaudits
In onderstaande tabel geven wij per gecontroleerd project onze bevindingen weer, De bevindingen zijn gebaseerd op definitieve controleverslagen die in hoor- en wederhoor met de MA zijn afgestemd. Bij iedere bevinding is tussen haakjes de referentiecode vermeld waaronder de betreffende bevinding is opgenomen in bijlage 10.4.

Tabel 5 – Bevindingen steekproef projectaudits

Project-nummer	Totaalbedrag bevindingen	Geëxtrapoleerde fout bij niet statistische steekproef	Geprojecteerde fout MUS steekproef	Totaalbedrag geëxtrapoleerde en geprojecteerde fouten
PROJ-00581	€ 0,00		€ 0,00	€ 0,00
PROJ-00729	€ 176,08		€ 8.821,23	€ 8.821,23
Subtotaal top-value	€ 176,08		€ 8.821,23	€ 8.821,23
PROJ-00618	€ 0,00		€ 0,00	€ 0,00
Subtotaal low-value	€ 0,00		€ 0,00	€ 0,00
Totaal	**€ 176,08**		**€ 8.821,23**	**€ 8.821,23**

PROJ-00581 Daisy 2
Er zijn geen fouten aangetroffen in onze steekproefposten.

PROJ-00729 E-PLM 2.0
Bij één van de medewerkers is een verkeerd uurtarief gedeclareerd.
Deze fout heeft een financieel belang van € 176,08.

Onze beoordeling van de kosten in dit project is uitgevoerd op basis van een MUS-steekproef. In dit project is 1 fout aangetroffen in de subsample. Dit betekent dat, om de totale fout in de subsample te bepalen, de gevonden fout geëxtrapoleerd moet worden. Op basis van de gevonden fout(en) in onze beoordeling bedraagt de geëxtrapoleerde fout (total extrapolated error) in dit project: € 8.821,23. (referentiecode 8.9).

PROJ-00618 MORe
Er zijn geen fouten aangetroffen in onze steekproefposten.

5.4.8 Financiële correctie in de jaarrekening door onze controlebevindingen

De fouten ad € 176,08 die wij bij de projectaudits hebben aangetroffen zijn vermeld in paragraaf 5.4.7. Daarnaast hebben wij buiten de steekproef nog een fout van € 430,90 aangetroffen, zie hiervoor 6.4.1.
De MA heeft bij het opstellen van de jaarrekening al deze fouten gecorrigeerd.
Het betreft uitsluitend de feitelijk geconstateerde fouten en geen extrapolaties of flatrate-correcties.

5.4.9 Berekening van de TER en RTER

Uit de uitkomsten van de steekproef blijkt dat er een verband bestaat tussen de hoogte van de aangetroffen fouten en de omvang van het project. Volgens de 'Guidance note on sampling' hoofdstuk 6.1 dienen wij in dit geval de ratio-estimation methode te gebruiken.

Wij hebben de fouten uit onze niet-statistische steekproef (zie 5.2.7 en 10.3) als volgt geëvalueerd:

Tabel 6 – Geextrapoleerde fout (ratio estimation)

Fouten in steekproef strata 1 en 2	Geëxtrapoleerde fout in steekproef	Gemiddelde fout in stratum	Geëxtrapoleerde fout in stratum (ratio estimation)
Stratum 1	€ 8.821,23	€ 4.410,62	€ 8.821,23
Stratum 2	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Totaal	€ 8.821,23		€ 8.821,23

Tabel 7 – TER

Stratum	Bedrag BA	Geëxtrapoleerde fout	TER
Stratum 1 top-value	€ 9.460.256,88	€ 8.821,23	
Stratum 2 low-value	€ 45.466.121,08	€ 0,00	
Totaal	€ 54.926.377,96	€ 8.821,23	0,02%

Op grond van deze foutevaluatie berekenen wij in onderstaande tabel de Total Error Rate (TER) en Residual Total Error Rate (RTER). De ingevulde template van de Commissie voor de berekening van de TER is opgenomen in bijlage 10.3.

Tabel 8 – Foutevaluatie

	Bedrag
Audit population	€ 54.926.377,96
Expenditure audited	€ 1.897.268,76
Errors found in sample	€ 8.821,23
Total Error Rate TER after extrapolation	0,02%
Amounts ongoing assessment	€ 0,00
Other neg. Deducting expenditure	€ 0,00
Population after deductions	€ 54.926.377,96
Amount at risk	€ 8.821,23
Financial corrections AA errors found	€ 606,98
Amount certifiable in accounts	€ 54.925.770,98
Residual amount at risk	€ 8.214,25
Residual Total Error Rate RTER	0,01%

5.4.10 Informatie over de aanvullende steekproef

Wij hebben geen aanvullende steekproef uitgevoerd zoals bedoeld in artikel 28 lid 12 van verordening 480/2014.

5.4.11 Systemische fouten

Wij hebben in onze steekproef uitsluitend de in paragraaf 5.4.7 genoemde incidentele fouten aangetroffen.

5.4.12 Informatie over de opvolging van steekproefbevindingen uit voorgaande jaren

Integrale kostensystematiek IKS

Hiervoor verwijzen wij naar hoofdstuk 5.1.12

5.4.13 Conclusie over het beheers- en controlesysteem op basis van de steekproef

Het beheers- en controlesysteem van de MA werkt. Wij hebben in onze steekproef slechts een beperkt aantal fouten met een klein financieel belang aangetroffen. Ten dele betreft het fouten in gedeclareerde kosten die geen deel hebben uitgemaakt van de deelwaarneming van de MA. In een beperkt aantal gevallen heeft de MA de betreffende kosten wel gecontroleerd, maar zijn de fouten in de gedeclareerde kosten niet geconstateerd door de MA.

6 Audits van rekeningen

Instanties betrokken bij de controle van de jaarrekening
De audit van de rekeningen is uitgevoerd door de auditautoriteit, Auditdienst Rijk van het ministerie van Financiën.

Gecontroleerde instantie: Certificeringsautoriteit; Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Aanpak van de controle
Verordening (EU) nr. 1303/2013, heeft de auditautoriteit conform de auditstrategie en in overeenstemming met artikel 127, lid 7 Verordening (EU) nr. 1303/2013 alsmede artikel 29 Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 480/2014 de rekeningen beoordeeld op de volgende aspecten:
- Administratie gedeclareerde uitgaven en overheidsuitgaven
- Administratie terugvorderbare, geïnde en geschrapte bedragen
- Volledigheid, nauwkeurigheid en waarachtigheid van de rekeningen met name of:
  - het totale bedrag van gedeclareerde subsidiabele uitgaven overeenkomstig artikel 137, lid 1, onder a), van Verordening (EU) nr. 1303/2013 overeenkomt met de uitgaven en met de bijbehorende overheidsbijdrage in de betalingsaanvragen aan de Commissie voor het desbetreffende boekjaar;
  - de eventuele geschrapte bedragen en terugvorderingen tijdens het boekjaar, de terug te vorderen bedragen aan het einde van het boekjaar, de terugvorderingen krachtens artikel 71 van Verordening (EU) nr. 1303/2013 en de oninbare bedragen die in de rekeningen staan opgenomen, overeenkomen met de bedragen die in de boekhoudsystemen van de certificeringsautoriteit staan geregistreerd en gebaseerd zijn op gerechtvaardigde beslissingen door de verantwoordelijke beheers- of certificeringsautoriteit;
  - er uitgaven zijn uitgesloten van de rekeningen overeenkomstig artikel 137, lid 2, van de Verordening (EU) nr. 1303/2013, indien van toepassing, en of alle vereiste correcties terug te vinden zijn in de rekeningen van het betreffende boekjaar;
  - de eventuele programmabijdragen aan financiële instrumenten en voorschotten op staatssteun aan begunstigden worden ondersteund door beschikbare informatie van de beheers- en certificeringsautoriteit.

Daarbij is rekening gehouden met de bevindingen en resultaten van de uitgevoerde systeemaudit bij de certificeringsautoriteit en de audits van concrete acties zoals hiervoor in dit jaarlijks controleverslag is uiteengezet.

6.1 Managementautoriteit Noord

6.1.1 Bevindingen en conclusies
In hoofdstuk 5.1.7 hebben wij naar aanleiding van de projectaudits bevindingen met een financieel belang van in totaal € 364.586,84. Als gevolg van de impact van op het foutpercentage hebben wij een forfaitaire correctie van € 1.241.956,02 opgenomen in hoofdstuk 5.1.8 en 5.1.9.

Wij hebben vastgesteld dat het opgenomen totaalbedrag aan subsidiabele uitgaven (TSK) ad € 89.219.885,12 en de overheidsbijdrage ad € 43.271.414,32 in de jaarrekening aansluit op de boekhoudkundige gegevens in de systemen van de CA en de laatste (verplichte) betaalaanvraag van het verslagjaar 2022-2023.

De geschrapte en teruggevorderde bedragen, zijn juist opgenomen in aanhangsel 2.

In het verslagjaar 2022/2023 is er geen sprake van: nog te vorderen bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel 3), tijdens het boekjaar teruggevorderde bedragen (aanhangsel 4), niet terugvorderbare bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel 5), bedragen betaald aan financieringsinstrumenten (aanhangsel 6) en voorschotten uitbetaald in het kader van staatssteun (aanhangsel 7).

Echter, in aanhangsel 8 is wel een verschil, bij vergelijking van uitgaven conform artikel 137 lid 1 d) van Verordening nr. 1303/2013, opgenomen. Dit is een correctie op het verslagjaar 2022/2023 naar aanleiding van controles door de MA na 31 juli 2023. Deze correcties waren nog niet verwerkt in de betaalaanvragen die zijn ingediend in het verslagjaar 2022/2023. Daarnaast zijn de fouten naar aanleiding van onze projectcontroles gecorrigeerd.

Fouten uit projectaudits AA (zie 5.1.8)	€ 364.586,84
Forfaitaire correctie AA (zie 5.1.9)	€ 1.241.956,02
MA correcties	€ 218.925,89
Totaal gecorrigeerd in de jaarrekening	€ 1.825.468,75

De fouten uit projectaudits AA zijn als volgt opgebouwd:
Fouten uit steekproef AA € 352.176,59 (dit bedrag is in tabel 10.2 in kolom F opgenomen).

Daarnaast hebben wij in een project fouten buiten de steekproef aangetroffen ad € 12.410,25. Dit bedrag is in tabel 10.2 in kolom I opgenomen.

De correcties zijn juist verwerkt en toegelicht in aanhangsel 8 van de jaarrekening.
We kunnen op grond van het voorgaande concluderen dat:
- de jaarrekening, met inachtneming van onze opmerkingen over de overeenkomstige overheidsbijdrage, een getrouw beeld geeft zoals vastgesteld bij artikel 29, lid 5, van Verordening (EU) nr. 480/2014;

de uitgaven in de jaarrekening waarvoor bij de Commissie om vergoeding is verzocht en zijn opgenomen in de jaarrekening, wettig en regelmatig zijn.

6.1.2 Systemische problemen

Wij hebben bij de controle van de rekeningen geen systemische problemen aangetroffen.

6.2 Managementautoriteit West

6.2.1 Bevindingen en conclusies

In hoofdstuk 5.2.7 hebben wij naar aanleiding van de projectaudits de volgende bevindingen met een financieel belang.

steekproef AA (zie 5.6.1)	€ 948.772,36
Totaal correctie AA in de jaarrekening	**€ 948.772,36**

Het bedrag aan fouten uit steekproef AA bedraagt € 948.772,36, dit bedrag is in tabel 10.2 in kolom F opgenomen.

Wij hebben vastgesteld dat het opgenomen totaalbedrag aan subsidiabele uitgaven (TSK) ad € 107.152.615,96 en de overheidsbijdrage ad € 62.794.027,83 in de jaarrekening aansluit op de boekhoudkundige gegevens in de systemen van de CA en de laatste (verplichte) betaalaanvraag van het verslagjaar 2022-2023.
De geschrapte en teruggevorderde bedragen, zijn juist opgenomen in aanhangsel 2.
De cumulatieve bedragen betaald aan financieringsinstrumenten ad € 129.886.114,75 zijn juist opgenomen in aanhangsel 6.
In het verslagjaar 2022/2023 is er geen sprake van: nog te vorderen bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel 3), tijdens het boekjaar teruggevorderde bedragen (aanhangsel 4), niet terugvorderbare bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel en voorschotten uitbetaald in het kader van staatssteun (aanhangsel 7).

Echter, in aanhangsel 8 is wel een verschil, bij vergelijking van uitgaven conform artikel 137 lid 1 d) van Verordening nr. 1303/2013, opgenomen. Dit is een correctie op het verslagjaar 2022/2023 naar aanleiding van controles door de MA na 31 juli 2023. Deze correcties waren nog niet verwerkt in de betaalaanvragen die zijn ingediend in het verslagjaar 2022/2023. Daarnaast zijn de fouten naar aanleiding van onze projectcontroles gecorrigeerd.

Fouten uit projectaudits AA (zie 5.2.7)	€ 948.772,36
MA correcties	€ 126.000,00
Totaal gecorrigeerd in de jaarrekening	€ 1.074.772,36

De correcties zijn juist verwerkt en toegelicht in aanhangsel 8 van de jaarrekening.
We kunnen op grond van het voorgaande concluderen dat:

- de jaarrekening, met inachtneming van onze opmerkingen over de overeenkomstige overheidsbijdrage, een getrouw beeld geeft zoals vastgesteld bij artikel 29, lid 5, van Verordening (EU) nr. 480/2014;
- de uitgaven in de jaarrekening waarvoor bij de Commissie om vergoeding is verzocht en zijn opgenomen in de jaarrekening, wettig en regelmatig zijn.

6.2.2 Systemische problemen

Wij hebben bij de controle van de rekeningen geen systemische problemen aangetroffen.

6.3 Managementautoriteit Zuid

6.3.1 Bevindingen en conclusies

In hoofdstuk 5.3.7 hebben wij naar aanleiding van de projectaudits de bevindingen met een financieel belang gerapporteerd. Wij hebben vastgesteld dat het opgenomen totaalbedrag aan subsidiabele uitgaven (TSK) ad € 73.665.168,62 en de overheidsbijdrage ad € 38.774.578,95 in de jaarrekening aansluit op de boekhoudkundige gegevens in de systemen van de CA en de laatste (verplichte) betaalaanvraag van het verslagjaar 2022-2023.
De geschrapte en teruggevorderde bedragen, zijn juist opgenomen in aanhangsel 2.

In het verslagjaar 2022/2023 is er geen sprake van: nog te vorderen bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel 3), tijdens het boekjaar teruggevorderde bedragen (aanhangsel 4), niet terugvorderbare bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel 5), bedragen betaald aan financieringsinstrumenten (aanhangsel 6) en voorschotten uitbetaald in het kader van staatssteun (aanhangsel 7).

Echter, in aanhangsel 8 is wel een verschil, bij vergelijking van uitgaven conform artikel 137 lid 1 d) van Verordening nr. 1303/2013, opgenomen. Dit is een correctie op het verslagjaar 2022/2023 naar aanleiding van controles door de MA na 31 juli 2023. Deze correcties waren nog niet verwerkt in de betaalaanvragen die zijn ingediend in het verslagjaar 2022/2023. Daarnaast zijn de fouten naar aanleiding van onze projectcontroles gecorrigeerd.

Fouten uit projectaudits AA (zie 5.3.7)	€ 16.951,37
MA correcties	€ 329.044,54
Totaal gecorrigeerd in de jaarrekening	€ 345.995,91

De fouten uit projectaudits AA zijn als volgt opgebouwd:
Fouten uit steekproef AA € 11.689,27 (dit bedrag is in tabel 10.2 in kolom F opgenomen).

Daarnaast hebben wij in enkele projecten fouten buiten de steekproef aangetroffen. Dit betreft:

-	Project 00271 (dubbele factuur)	€ 2.116,75
-	Project 02807 (dubbele factuur)	€ 75,00
-	Project 00753 (uurtariefberekening en	€ 3.070,35
-	niet betaalde factuur)	
-	**Totaal**	**€ 5.262,10**

Dit bedrag is in tabel 10.2 in kolom I opgenomen.

De correcties zijn juist verwerkt en toegelicht in aanhangsel 8 van de jaarrekening.
We kunnen op grond van het voorgaande concluderen dat:

- de jaarrekening, met inachtneming van onze opmerkingen over de overeenkomstige overheidsbijdrage, een getrouw beeld geeft zoals vastgesteld bij artikel 29, lid 5, van Verordening (EU) nr. 480/2014;
- de uitgaven in de jaarrekening waarvoor bij de Commissie om vergoeding is verzocht en zijn opgenomen in de jaarrekening, wettig en regelmatig zijn.

6.3.2 Systemische problemen

Wij hebben bij de controle van de rekeningen geen systemische problemen aangetroffen.

6.4 Managementautoriteit Oost

6.4.1 Bevindingen en conclusies

In hoofdstuk 5.4.7 hebben wij naar aanleiding van de projectaudits de volgende bevindingen.

Steekproef AA	€ 176,08
Overige AA-correctie	€ 430,90
Totaal correctie AA in de jaarrekening	**€ 606,98**

Begunstigde heeft bij de vaststelling correcties doorgevoerd op de gehanteerde uurtarieven. In één geval zijn de correcties ad € 606,98 daarbij foutief doorgevoerd. Het totaal aan ten onrechte doorgevoerde positieve correcties in onze steekproef bedraagt € 176,08.
Dit bedrag hebben wij verwerkt in tabel 10.2 kolom F. Het resterende bedrag van € 430,90 is als overige AA-correctie doorgevoerd in de jaarrekening en opgenomen in kolom I van tabel 10.2

Wij hebben vastgesteld dat het opgenomen totaalbedrag aan subsidiabele uitgaven (TSK) ad € 54.925.770,98 en de overheidsbijdrage ad € 34.920.543,31 in de jaarrekening aansluit op de boekhoudkundige gegevens in de systemen van de CA en de laatste (verplichte) betaalaanvraag van het verslagjaar 2022-2023.

De geschrapte en teruggevorderde bedragen, zijn juist opgenomen in aanhangsel 2.

De cumulatieve bedragen betaald aan financieringsinstrumenten (€ 1.875.000) zijn juist opgenomen in aanhangsel 6.

In het verslagjaar 2022/2023 is er geen sprake van:
- nog te vorderen bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel 3)
- tijdens het boekjaar teruggevorderde bedragen (aanhangsel 4)
- niet terugvorderbare bedragen aan het einde van het boekjaar (aanhangsel 5)
- voorschotten uitbetaald in het kader van staatssteun (aanhangsel 7).

Echter, in aanhangsel 8 is wel een verschil, bij vergelijking van uitgaven conform artikel 137 lid 1 d) van Verordening nr. 1303/2013, opgenomen. Dit is een correctie op het verslagjaar 2022/2023 naar aanleiding van controles door de MA na 31 juli 2023. Deze correcties waren nog niet verwerkt in de betaalaanvragen die zijn ingediend in het verslagjaar 2022/2023.

Daarnaast zijn de fouten naar aanleiding van onze projectcontroles gecorrigeerd.

Fouten uit projectaudits AA (zie 5.4.7)	€ 176,08
Overige AA-correcties	€ 430,90
Totaal gecorrigeerd in de jaarrekening	€ 606,98

De correcties zijn juist verwerkt en toegelicht in aanhangsel 8 van de jaarrekening.
We kunnen op grond van het voorgaande concluderen dat:

- de jaarrekening, met inachtneming van onze opmerkingen over de overeenkomstige overheidsbijdrage, een getrouw beeld geeft zoals vastgesteld bij artikel 29, lid 5, van Verordening (EU) nr. 480/2014;
- de uitgaven in de jaarrekening waarvoor bij de Commissie om vergoeding is verzocht en zijn opgenomen in de jaarrekening, wettig en regelmatig zijn.

6.4.2 Systemische problemen

Wij hebben bij de controle van de rekeningen geen systemische problemen aangetroffen.

7 Coördinatie tussen auditinstanties en toezichthoudende werkzaamheden van de auditautoriteit

Dit hoofdstuk is niet van toepassing. De AA voert alle controlewerkzaamheden zelfstandig uit.

8 Overige informatie

Fraude en verdenkingen van fraude
In het kader van de fraudepreventie voor de structuurfondsenprogramma's 2014-2020 en specifiek key-requirement 7 dient periodiek een frauderisico-assessment uitgevoerd te worden.

De MA's hebben, gelijk voorgaande jaren, in 2023 gezamenlijk de fraude risico-assessment geactualiseerd. Het vorige assessment is uitgevoerd in 2021. De MA's hebben dus voldaan aan de eis om het assessment tweejaarlijks te actualiseren. De MA's hebben voor dit periodieke risico-assessment gebruik gemaakt van de self-assessmenttool die de Commissie ter beschikking heeft gesteld. Het uitgevoerde risico-assessment is tevens het eerste assessment voor de programmaperiode 2021-2027.
De MA's hebben in het risico-assessment nadrukkelijk aandacht besteed aan de uitkomsten van de door de commissie uitgevoerd audit bij MA West. Dit betreft met name de bevindingen over mogelijke belangenverstrengelingen. Dit heeft voor enkele onderdelen geleid tot het aanscherpen van de beheersmaatregelen (o.a. procedures rond de deskundigencommissie en aanbestedende diensten).
De MA's concluderen dat de onderkende frauderisico's in de bestaande situatie voldoende zijn afgedekt. Hoewel de bruto omvang van een groot deel van de onderkende frauderisico's significant (oranje zone) of zelfs kritiek (rode zone) is, is het effect van het beheers- en controlesysteem voor de EFRO-programma's dat de netto omvang van de risico's aanvaardbaar is (groene zone).

Gebeurtenissen na inzending van de jaarrekening
Wij hebben de jaarrekeningen op de volgende data ontvangen van de CA:

MA Noord	28-02-2024
MA West	28-02-2024
MA Zuid	28-02-2024
MA West	28-02-2024

Na ontvangst van de jaarrekening zijn er geen vervolgmaatregelen en overige relevante gebeurtenissen en ontwikkelingen geweest die wij in het jaarlijkse controleverslag en de jaarlijkse verklaring hoeven te verwerken.

8.1.1 Managementautoriteit Noord

8.1.2 Prestatie-indicatoren
In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van onze werkzaamheden en bevindingen over de betrouwbaarheid van de informatie over de prestatie-indicatoren.

De MA bepaalt de definitieve waarden van de prestatie-indicatoren na afloop van een project bij de vaststelling van de subsidie. De MA legt de definitieve waarden vast in het geautomatiseerde systeem Business Central. Deze waarden zijn de basis voor de rapportages van de MA aan de commissie. Om de juistheid van deze definitieve waarden te beoordelen hebben wij in het verslagjaar de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

1. Wij hebben dit jaar twee projecten uit de steekproef voor de projectaudits in de selectie opgenomen. Het betreft de VIA 2018 projecten OPSNN0168 en OPSNN0169.
2. Wij zijn nagegaan welke prestatie-indicatoren voor het betreffende project van toepassing zijn en welke waardes hiervoor bij de start van het project zijn vastgesteld.

3. Wij hebben de soll-positie van de prestatie indicatoren *niet* kunnen beoordelen en vaststellen. De aanvrager heeft t.b.v. het vaststellingsverzoek de in het webportal (Business Central) gestelde vragen beantwoord. Omtrent de indicatoren zijn hierbij geen vragen gesteld. Er is geen separate eindrapportage ingediend door de begunstigde. Ten behoeve van de controle op de indicatoren is door de MA output uit het e-loket gevraagd.
4. Vervolgens hebben wij de definitieve waarden vergeleken met de initiële waarden en gekeken of grote afwijkingen tussen beide door de MA zijn beoordeeld en toegelicht.
5. Tot slot hebben wij gecontroleerd of de vastgestelde waarden van de prestatie-indicatoren juist en volledig is vastgelegd in het geautomatiseerde systeem Business Central.

8.1.3 Bevindingen

De prestatie-indicatorentabel komt niet terug in de vaststellingsbeschikkingen.
MA Noord heeft er vanaf het begin van deze programmaperiode voor gekozen om de tabel met indicatoren niet in de vaststellingsbeschikkingen op te nemen.

De MA heeft de controle op de indicatoren niet met voldoende diepgang uitgevoerd en vastgelegd. Voor twee indicatoren (CO28 en PS01) heeft de MA de waarde van de begunstigde overgenomen en vermeld dat er geen redenen zijn om aan te nemen dat de waarde niet klopt.

Voor de berekende private bijdrage (indicatoren CO06 en CO27) heeft de MA de realisatie in het e-loket als uitgangspunt genomen. Wij hebben vastgesteld dat bij controle en verwerking van de private bijdrage in Business Central geen rekening is gehouden met correcties naar aanleiding van de managementverificaties.
De MA heeft aangegeven dat de controle op de prestatie-indicatoren voor de projecten OPSNN0168 en OPSNN0169 (VIA projecten) niet representatief is voor de werkwijze die MA Noord hierin hanteert. De afwijking in werkwijze voor OPSNN0168 en OPSNN0169 wordt verklaard doordat hier sprake is van sub projecten, welke reeds eerder zijn gecontroleerd door het SNN.

Aanbeveling

Wij adviseren de MA de controle op de prestatie-indicatoren met meer diepgang uit te voeren en zorg te dragen voor een audittrail naar de gebruikte documentatie. Voor het berekenen en verwerken van de gerealiseerde private bijdrage dient de MA te zorgen voor een aansluiting met de bij de EC gedeclareerde uitgaven.

8.2 Managementautoriteit West

8.2.1 Prestatie-indicatoren

In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van onze werkzaamheden en bevindingen over de betrouwbaarheid van de informatie over de prestatie-indicatoren.

De MA bepaalt de waarden van de prestatie-indicatoren bij het opstellen van een uitvoeringsovereenkomst. En de definitieve waarden van de prestatie-indicatoren na afloop van een project bij de vaststelling van de subsidie. De MA legt de waarden vast in het geautomatiseerde systeem Business Central. Deze waarden zijn de basis voor de rapportages van de MA aan de commissie. Om de juistheid van deze definitieve waarden te beoordelen hebben wij in het verslagjaar de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

1. Wij hebben dit jaar alle projecten uit de steekproef voor de projectaudits in de selectie opgenomen. Indien er sprake was van een vaststelling, hebben we deze gecontroleerd. Zo niet, dan hebben we de laatste voortgangsrapportage beoordeeld.
2. Wij zijn nagegaan welke prestatie-indicatoren voor het betreffende project van toepassing zijn en welke waardes hiervoor bij de start van het project zijn vastgesteld.

3. Aan de hand van de eindrapportage danwel de voortgangsrapportage van de begunstigde over het project, het beoordelingsdocument van de MA en de vaststellingsbeschikking hebben wij bepaald wat de definitieve waarden van de prestatie-indicatoren zijn.
4. Vervolgens hebben wij de definitieve waarden vergeleken met de initiële waarden en gekeken of grote afwijkingen tussen beide door de MA zijn beoordeeld en toegelicht.
5. Tot slot hebben wij gecontroleerd of de vastgesteld waarden van de prestatie-indicatoren juist en volledig is vastgelegd in het geautomatiseerde systeem Business Central.

8.2.2 Bevindingen

Uit de beoordeling van de geselecteerde projecten kwam een bevinding naar voren.

Dit betrof project KvW00215 Petten Fieldlab. De indicator 'Aantal ondernemingen dat samenwerkt met onderzoeksinstellingen' was wel vermeld in de initiële uitvoeringsovereenKomst, maar niet in het geautomatiseerde systeem Business Central.

De MA heeft de indicator benoemd in de audittrail bij de aanvraag en in het projectplan, maar is vergeten de aanvraag in het webportaal op te nemen. Na onze melding heeft de MA de indicator alsnog in het systeem opgenomen.

8.3 Managementautoriteit Zuid

8.3.1 Prestatie-indicatoren

In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van onze werkzaamheden en bevindingen over de betrouwbaarheid van de informatie over de prestatie-indicatoren.

De MA bepaalt de definitieve waarden van de prestatie-indicatoren na afloop van een project bij de vaststelling van de subsidie. De MA legt de definitieve waarden vast in het geautomatiseerde systeem Business Central. Deze waarden zijn de basis voor de rapportages van de MA aan de commissie. Om de juistheid van deze definitieve waarden te beoordelen hebben wij in het verslagjaar de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

1. Wij hebben dit jaar alle projecten uit de steekproef voor de projectaudits in de selectie opgenomen. Indien er sprake was van een vaststelling, hebben we deze gecontroleerd. Zo niet, dan hebben we de laatste voortgangsrapportage beoordeeld.
2. Wij zijn nagegaan welke prestatie-indicatoren voor het betreffende project van toepassing zijn en welke waardes hiervoor bij de start van het project zijn vastgesteld.
3. Aan de hand van de eindrapportage danwel de voortgangsrapportage van de begunstigde over het project, het beoordelingsdocument van de MA en de vaststellingsbeschikking hebben wij bepaald wat de definitieve waarden van de prestatie-indicatoren zijn.
4. Vervolgens hebben wij de definitieve waarden vergeleken met de initiële waarden en gekeken of grote afwijkingen tussen beide door de MA zijn beoordeeld en toegelicht.
5. Tot slot hebben wij gecontroleerd of de vastgesteld waarden van de prestatie-indicatoren juist en volledig is vastgelegd in het geautomatiseerde systeem Business Central.

8.3.2 Bevindingen

Wij hebben geen opmerkingen naar aanleiding van de controle van de prestatie-indicatoren. De MA heeft in de beoordelingsdocumenten bij de voortgangsrapportages en de eindrapportage een aparte paragraaf opgenomen voor de prestatie-indicatoren. Hieruit blijkt dat de MA de opgave door de begunstigde controleert, afwijkingen beoordeelt en de stand in Business Central aan de hand van deze beoordeling aanpast.

8.4 Managementautoriteit Oost

8.4.1 Prestatie-indicatoren

In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van onze werkzaamheden en bevindingen over de betrouwbaarheid van de informatie over de prestatie-indicatoren.

De MA bepaalt de definitieve waarden van de prestatie-indicatoren na afloop van een project bij de vaststelling van de subsidie. De MA legt de definitieve waarden vast in het geautomatiseerde systeem Business Central. Deze waarden zijn de basis voor de rapportages van de MA aan de commissie. Om de juistheid van deze definitieve waarden te beoordelen hebben wij in het verslagjaar de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben dit jaar de drie projecten uit de steekproef voor de projectaudits in de selectie opgenomen.
- Wij zijn nagegaan welke prestatie-indicatoren voor het betreffende project van toepassing zijn en welke waardes hiervoor bij de start van het project zijn vastgesteld.
- Aan de hand van de eindrapportage van de begunstigde over het project, het beoordelingsdocument van de MA en de vaststellingsbeschikking hebben wij bepaald wat de definitieve waarden van de prestatie-indicatoren zijn.
- Vervolgens hebben wij de definitieve waarden vergeleken met de initiële waarden en gekeken of grote afwijkingen tussen beide door de MA zijn beoordeeld en toegelicht.
- Tot slot hebben wij gecontroleerd of de vastgesteld waarden van de prestatie-indicatoren juist en volledig is vastgelegd in het geautomatiseerde systeem Business Central.

8.4.2 Bevindingen

De prestatie-indicatorentabel komt niet terug in de vaststellingsbeschikkingen.
MA Oost heeft er vanaf het begin van deze programmaperiode voor gekozen om de tabel met indicatoren niet in de vaststellingsbeschikkingen op te nemen.
Uit de beoordeling van de geselecteerde projecten komen geen bevindingen.

9 Algehele mate van betrouwbaarheid

9.1 Managementautoriteit Noord

9.1.1 *Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden*
Het verkregen zekerheidsniveau op grond van de systeemaudit is gemiddeld, score 2.

9.1.2 *Beoordeling van corrigerende maatregelen*
Zoals wij in de hoofdstukken 4.1 en 5.1.13 hebben geconcludeerd, functioneert het beheers- en controlesysteem van MA Noord. Wel hebben wij naar aanleiding van bevindingen in onze steekproef in hoofdstuk 5.1.11 enkele belangrijke aanbevelingen opgenomen voor KR 2, KR 5 en KR 7.

9.2 Managementautoriteit West

9.2.1 *Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden*
Het verkregen zekerheidsniveau op grond van de systeemaudit is gemiddeld, score 2.

9.2.2 *Beoordeling van corrigerende maatregelen*
Zoals wij in de hoofdstukken 4.2 en 5.2.12 hebben geconcludeerd, functioneert het beheers- en controlesysteem van MA West.

9.3 Managementautoriteit Zuid

9.3.1 *Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden*
Het verkregen zekerheidsniveau op grond van de systeemaudit is gemiddeld, score 2.

9.3.2 *Beoordeling van corrigerende maatregelen*
Zoals wij in de hoofdstukken 4.3 en 5.3.12 hebben geconcludeerd, functioneert het beheers- en controlesysteem van MA Zuid.

9.4 Managementautoriteit Oost

9.4.1 *Betrouwbaarheid ontleend aan systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden*
Het verkregen zekerheidsniveau op grond van de systeemaudit is gemiddeld, score 2,

9.4.2 *Beoordeling van corrigerende maatregelen*
Zoals wij in de hoofdstukken 4.4 en 5.4.12 hebben geconcludeerd, functioneert het beheers- en controlesysteem van MA Oost.

Den Haag, 28 februari 2024

Auditdienst Rijk

Drs. A.P.M. van Wissen RA
Projectleider EFRO

10 Bijlagen bij het jaarlijks controleverslag

10.1 Resultaten van de systeemaudit

10.1.1 Managementautoriteit Noord

Gecontroleerde entiteit	Fonds	Titel van de audit	Datum van het definitieve audit-verslag	Operationeel Programma Noord 2014-2020 CCI number: 2014NL16RFOP001 Fundamentele eisen (indien van toepassing) [zoals gedefinieerd in tabel 1 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014													Algehele beoordeling (categorie 1, 2, 3, 4) [zoals gedefinieerd in tabel 2 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014	Opmerkingen
				FE 1	FE 2	FE 3	FE 4	FE 5	FE 6	FE 7	FE 8	FE 9	FE 10	FE 11	FE 12	FE 13		
Management-autoriteit	EFRO	Bevindingen van het onderzoek naar de werking van het beheers- en controlesysteem van MA Noord (management autoriteit) van het OP Noord 2014-2020		1	2	1	2	2	2	2	1						2	Geen
Intermediaire instantie('s)	nvt	nvt	nvt														nvt	nvt
Certificerings-autoriteit	EFRO	EFRO Noord verslagjaar 2022-2023										1	1	1	1	1	1	nvt

10.1.2 Managementautoriteit West

Gecontroleerde entiteit	Fonds	Titel van de audit	Datum van het definitieve audit-verslag	Operationeel Programma West 2014-2020 CCI number: 2014NL16RFOP002 Fundamentele eisen (indien van toepassing) [zoals gedefinieerd in tabel 1 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014													Algehele beoordeling (categorie 1, 2, 3, 4) [zoals gedefinieerd in tabel 2 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014	Opmerkingen
				FE 1	FE 2	FE 3	FE 4	FE 5	FE 6	FE 7	FE 8	FE 9	FE 10	FE 11	FE 12	FE 13		
Management-autoriteit	EFRO	Bevindingen van het onderzoek naar de werking van het beheers- en controlesysteem van MA West (management autoriteit) van het OP Oost 2014-2020		1	1	1	2	1	2	2	1						2	Geen
Intermediaire instantie('s)	nvt	nvt	nvt														nvt	nvt
Certificerings-autoriteit	EFRO	EFRO West verslagjaar 2022-2023										1	1	1	1	1	1	Geen

10.1.3 *Managementautoriteit Zuid*

Gecontroleerde entiteit	Fonds	Titel van de audit	Datum van het definitieve audit-verslag	Operationeel Programma Zuid 2014-2020 CCI number: 2014NL16RFOP003 Fundamentele eisen (indien van toepassing) [zoals gedefinieerd in tabel 1 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014													Algehele beoordeling (categorie 1, 2, 3, 4) [zoals gedefinieerd in tabel 2 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014	Opmerkingen
				FE 1	FE 2	FE 3	FE 4	FE 5	FE 6	FE 7	FE 8	FE 9	FE 10	FE 11	FE 12	FE 13		
Management-autoriteit	EFRO	Bevindingen van het onderzoek naar de werking van het beheers- en controlesysteem van MA Zuid (management autoriteit) van het OP Zuid 2014-2020		1	1	1	1	1	2	2	1						2	Geen
Intermediaire instantie('s)	nvt	nvt	nvt														nvt	nvt
Certificerings-autoriteit	EFRO	EFRO Zuid verslagjaar 2022-2023										1	1	1	1	1	1	Geen

10.1.4 Managementautoriteit Oost

Gecontroleerde entiteit	Fonds	Titel van de audit	Datum van het definitieve audit-verslag	Operationeel Programma Oost 2014-2020 CCI number: 2014NL16RFOP004 Fundamentele eisen (indien van toepassing) [zoals gedefinieerd in tabel 1 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014													Algehele beoordeling (categorie 1, 2, 3, 4) [zoals gedefinieerd in tabel 2 — bijlage IV bij Verordening (EU) nr. 480/2014	Opmerkingen
				FE 1	FE 2	FE 3	FE 4	FE 5	FE 6	FE 7	FE 8	FE 9	FE 10	FE 11	FE 12	FE 13		
Management-autoriteit	EFRO	Bevindingen van het onderzoek naar de werking van het beheers- en controlesysteem van MA Oost (managementautoriteit) van het OP Oost 2014-2020		1	1	1	2	2	2	1	1						2	Geen
Intermediaire instantie('s)	nvt	nvt	nvt														nvt	Nvt
Certificerings-autoriteit	EFRO	EFRO Oost verslagjaar 2022-2023										1	1	1	1	1	1	Geen

10.2 Resultaten van audits van concrete acties

Fonds	CCI-nummer programma	Naam OP	A	B		C		D	E	F	G	H	I
			Bedrag in EUR dat overeenkomt met de populatie waarvan de steekproef was genomen	Uitgaven met betrekking tot het boekjaar, gecontroleerd voor de willekeurige steekproef		Dekking van de niet-statistische steekproef		Bedrag aan onregelmatige uitgaven in willekeurige steekproef	Totaal fouten-percentage (TER)	Uitgevoerde correcties als gevolg van het totale fouten-percentage	Resterend fouten-percentage (RTER)	Overige gecontroleerde uitgaven	Bedrag aan onregelmatige uitgaven in andere gecontroleerde uitgaven
				Bedrag	%	% van de gecontro-leerde concrete acties	% van de gecontro-leerde uitgaven						
EFRO	2014NL16RFOP001	Operationeel Programma EFRO Noord 2014-2020	91.045.354	2.751.111	3,02%	6,98%	28,66%	3.395.319	3,73%	352.177	3,34%	0	12.410
EFRO	2014NL16RFOP002	Operationeel Programma EFRO West 2014-2020	108.227.388	21.757.399	20,10%	5,44%	22,25%	957.920	0,89%	948.772	0,01%	-487.922,24	0
EFRO	2014NL16RFOP003	Operationeel Programma EFRO Zuid 2014-2020	74.011.165	9.242.040	12,49%	5,15%	22,05%	50.845	0,59%	11.689	0,57%	0	5262
EFRO	2014NL16RFOP004	Operationeel Programma EFRO Oost 2014-2020	54.926.378	1.897.269	3,45%	7,50%	18,88%	8.821	0,02%	176	0,01%	0	431

10.3 Berekeningen die ten grondslag liggen aan de selectie van de willekeurige steekproef en het totale foutenpercentage

10.3.1 Managementautoriteit Noord

Onderstaand is de door de Commissie verstrekte template opgenomen van de evaluatie van een "one period" niet statische steekproef met 2 strata.

Positive population characteristics	Total book value (declared expenditure in the reference period)	€ 91.045.353,87		
	Sampling unit	operation		
	Size of population (number of sampling units, excluding exhasutive stratum)	86		
	Stratum		1	2
	Book value		€ 52.085.658,24	€ 38.959.695,63
	Size of stratum (number of sampling units)		8	78
Sample	Sample size (n)*	6	2	4
	Stratum		1	2
	Sample size** (n_h=n*(BV_h/BV))		2	4
	Cut-off***		€ 12.500.000,00	€ 4.000.000,00
	Number of operation with BV larger than cut-off		1	1
	Book value of operations with BV larger than cut-off		€ 12.915.488,39	€ 4.800.307,78
	Book value of the remaining population (BV_s)		€ 39.170.169,85	€ 34.159.387,85
	Number of remaining operations to be selected (n_s)		1	3
	Sampling interval****		€ 39.170.169,85	€ 11.386.462,62
Sample results	Sum of errors in sampling units with BV larger than cut-off		€ 3.395.319,08	€ -
	Sum of sample error rates in low value strata		€ -	€ -
	Projected error by stratum		€ 3.395.319,08	€ -
Projection	Projected error	€ 3.395.319,08		
	Projected error rate (%)	3,73%		

10.3.2 Managementautoriteit West

Onderstaand is de door de Commissie verstrekte template opgenomen van de evaluatie van een "one period" niet statische steekproef met 3 strata.

Positive population characteristics	Total book value (declared expenditure in the reference period)	108.227.388,32			
	Sampling unit	operation			
	Size of population (number of sampling units)	147			
	Stratum		1	2	3
	Book value		7.854.858,75	61.242.176,56	39.618.275,25
	Size of stratum (number of sampling units)		2	133	12
Sample size	Sample size (n)*	8			
Sample results	Stratum		1	2	3
	Sample size per stratum** (nh=n*(Nh/N))		2	2	4
	Sum of the book values of sampling units in the sample		7.854.858,00	239.648,00	15.982.458,00
	Sample total error (sum of the errors in the sampling units)		957.920,33	0,00	0,00
	Sample average error		478.960,16	0,00	0,00
	Projected error at stratum level (mean-per-unit estimation)		**957.920,33**	**0,00**	**0,00**
	Projected error at stratum level (ratio estimation)		957.920,42	0,00	0,00
Projection	Projected error (mean-per-unit estimation)	957.920,33			
	Projected error rate (mean-per-unit estimation)	0,88510%			
	Projected error (ratio estimation)	957.920,42			
	Projected error rate (ratio estimation)	**0,88510%**			

*See section 6.4.3 of the Guidance on sampling methods for audit authorities
** The template rounds up the sample sizes for individual strata. For that reason the sum of sample sizes for individual strata could be larger than the global sample size. In case the AA decides not to round up all the sample sizes for individual strata, the formulas from the relevant cells of columns E-K should be replaced manually by the rounded down numbers.

10.3.3 Managementautoriteit Zuid

Onderstaand is de door de Commissie verstrekte template opgenomen van de evaluatie van een "one period" niet statische steekproef met 2 strata.

Positive population characteristics	Total book value (declared expenditure in the reference period)	74.011.164,53		
	Sampling unit	operation		
	Size of population (number of sampling units)	97		
	Stratum		1	2
	Book value		12.748.990,09	61.262.174,44
	Size of stratum (number of sampling units)		3	94
Sample size	Sample size (n)*	5		
Sample results	Stratum		1	2
	Sample size per stratum** (n_h=n*(N_h/N))		3	2
	Sum of the book values of sampling units in the sample		12.748.990,09	3.571.250,04
	Sample total error (sum of the errors in the sampling units)		42.383,40	8.461,59
	Sample average error		14.127,80	4.230,80
	Projected error at stratum level (mean-per-unit estimation)		**42.383,40**	**397.694,78**
	Projected error at stratum level (ratio estimation)		42.383,40	145.152,39
Projection	Projected error (mean-per-unit estimation)	440.078,18		
	Projected error rate (mean-per-unit estimation)	**0,59461%**		
	Projected error (ratio estimation)	187.535,79		
	Projected error rate (ratio estimation)	0,25339%		

*See section 6.4.3 of the Guidance on sampling methods for audit authorities

** The template rounds up the sample sizes for individual strata. For that reason the sum of sample sizes for individual strata could be larger than the global sample size. In case the AA decides not to round up all the sample sizes for individual strata, the formulas from the relevant cells of columns E-K should be replaced manually by the rounded down numbers.

10.3.4 Managementautoriteit Oost

Onderstaand is de door de Commissie verstrekte template opgenomen van de evaluatie van een "one period" niet statische steekproef met 2 strata.

Total book value (declared expenditure in the reference period)	54.926.377,96		
Sampling unit	operation		
Size of population (number of sampling units)	40		
Stratum		**1**	**2**
Book value		9.460.256,88	45.466.121,08
Size of stratum (number of sampling units)		2	38
Sample size (n)*	3		
Stratum		**1**	**2**
Sample size per stratum** (nh=n*(Nh/N))		2	1
Sum of the book values of sampling units in the sample		9.460.256,88	909.832,91
Sample total error (sum of the errors in the sampling units)		8.821,23	0,00
Sample average error		4.410,62	0,00
Projected error at stratum level (mean-per-unit estimation)		8.821,23	0,00
Projected error at stratum level (ratio estimation)		**8.821,23**	**0,00**
Projected error (mean-per-unit estimation)	8.821,23		
Projected error rate (mean-per-unit estimation)	0,02 %		
Projected error (ratio estimation)	8.821,23		
Projected error rate (ratio estimation)	**0,02%**		

*See section 6.4.3 of the Guidance on sampling methods for audit authorities
** The template rounds up the sample sizes for individual strata. For that reason the sum of sample sizes for individual strata could be larger than the global sample size. In case the AA decides not to round up all the sample sizes for individual strata, the formulas from the relevant cells of columns E-K should be replaced manually by the rounded down numbers.

10.4 Overzicht van type fouten

10.4.1 *Managementautoriteit Noord*

Referentie	Subcategorie	Gevallen van vermoeden van fraude	Gevallen van gold-plating	Frequentie (aantal gevallen)	Bedrag van de onregelmatigheden (in totale kosten en euro's)
8.1	Uitgaven gedaan voor of na de subsidiabiliteitsperiode				
8.2	Uitgaven niet betaald door begunstigde				
8.3	Uitgaven houden geen verband met het project				
8.4	Uitgaven buiten het subsidiabiliteitsgebied				
8.5	Niet-subsidiabele btw of andere belastingen				
8.6	Niet-naleving van de regels inzake de aanschaf van grond of onroerend goed				
8.7	Niet in aanmerking komende begunstigde				
8.8	Dubbele financiering				
8.9	Andere niet-subsidiabele uitgaven			6	€ 364.586,84
TOTAAL				**6**	€ 364.586,84

10.4.2 *Managementautoriteit West*

Referentie	Subcategorie	Gevallen van vermoeden van fraude	Gevallen van gold-plating	Frequentie (aantal gevallen)	Bedrag van de onregelmatigheden (in totale kosten en euro's)
8.9	Andere niet-subsidiabele uitgaven			1	€ 948.772,36
TOTAAL				**1**	**€ 948.772,36**

10.4.3 *Managementautoriteit Zuid*

Referentie	Subcategorie	Gevallen van vermoeden van fraude	Gevallen van gold-plating	Frequentie (aantal gevallen)	Bedrag van de onregelmatigheden (in totale kosten en euro's)
8.1	Uitgaven gedaan voor of na de subsidiabiliteitsperiode				
8.2	Uitgaven niet betaald door begunstigde				
8.3	Uitgaven houden geen verband met het project				
8.4	Uitgaven buiten het subsidiabiliteitsgebied				
8.5	Niet-subsidiabele btw of andere belastingen				
8.6	Niet-naleving van de regels inzake de aanschaf van grond of onroerend goed				
8.7	Niet in aanmerking komende begunstigde				
8.8	Dubbele financiering				
8.9	Andere niet-subsidiabele uitgaven			11	€ 16.951,37
TOTAAL				**11**	**€ 16.951,37**

10.4.4 *Managementautoriteit Oost*

Referentie	Subcategorie	Gevallen van vermoeden van fraude	Gevallen van gold-plating	Frequentie (aantal gevallen)	Bedrag van de onregelmatigheden (in totale kosten en euro's)
8.1	Uitgaven gedaan voor of na de subsidiabiliteitsperiode				
8.2	Uitgaven niet betaald door begunstigde				
8.3	Uitgaven houden geen verband met het project				
8.4	Uitgaven buiten het subsidiabiliteitsgebied				
8.5	Niet-subsidiabele btw of andere belastingen				
8.6	Niet-naleving van de regels inzake de aanschaf van grond of onroerend goed				
8.7	Niet in aanmerking komende begunstigde				
8.8	Dubbele financiering				
8.9	Andere niet-subsidiabele uitgaven			1	€ 606,98
TOTAAL				**1**	**€ 606,98**

10.5 Opvolging aanbevelingen KR 6

10.5.1 Opvolging aanbevelingen KR 6 voor MA Noord

Inleiding

Deze rapportage bevat de bevindingen voor de uitgevoerde IT-audit op Key Requirement 6: "Betrouwbaar systeem voor het verzamelen, vastleggen en opslaan van gegevens voor de uitvoering van toezicht, evaluatie, financieel beheer, verificatie en audit, waaronder koppelingen met de systemen voor elektronische gegevensuitwisseling met de begunstigden".
Bij de normering is waar mogelijk aangesloten met het BIO. Ten behoeve van concretisering is voor een aantal normen aangesloten met het General IT Control (GITC) kader van de Auditdienst Rijk. In de rapportage zal alleen de naam en nummer van de norm worden benoemd. Voor de volledige norm wordt verwezen naar het op werkniveau opgeleverde werkprogramma.

Conform afspraken met de EU controleprojectleider is er in deze controle alleen gekeken naar de normen die de vorige controle als 'niet effectief' zijn beoordeeld.

Bevindingen MA-Noord

Norm 05: Informatiebeveiligingsbeleid

Norm 5 van het BIO bepaalt o.a. dat er een informatiebeveiligingsbeleid door de organisatie is opgesteld en vastgesteld door de leiding van de organisatie. En dat het informatiebeveiligingsbeleid minimaal één keer per drie jaar, of bij belangrijke wijzigingen als gevolg van reorganisatie of verandering in de verantwoordelijkheidsverdeling, wordt beoordeeld wordt en zo nodig bijgesteld.

Bevindingen:
Het bijwerken en evalueren van het informatiebeveiligingsbeleid is nog niet geheel uitgevoerd en vastgesteld. Door het uitvallen van de CISO en de korte inwerkperiode van de interim CISO is hier nog geen progressie op geboekt. De interim CISO wil op basis van een risicogerichte aanpak het informatiebeleid SNN op de ISO en de BIO van de deelnemende provincies laten aansluiten. Vooralsnog blijven de bevindingen onopgelost:

De AA heeft bevonden dat in het aangeleverde beleid (vorige controle periode) een aantal, voor de BIO verplichte, onderwerpen missen:
- 5.1.1.1B de organisatie van de informatiebeveiligingsfunctie, waaronder verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden;
- 5.1.1.1 C de toewijzing van de verantwoordelijkheden voor ketens van informatiesystemen aan lijnmanagers;
- 5.1.1.1 D de gemeenschappelijke betrouwbaarheidseisen en normen die op de organisatie van toepassing zijn;
- 5.1.1.1 E de frequentie waarmee het informatiebeveiligingsbeleid wordt geëvalueerd
- 5.1.1.1 F de bevordering van het beveiligingsbewustzijn;
- 5.1.2 Beoordeling van het informatiebeveiligingsbeleid.

Conclusie

MA-Noord voldoet niet aan de norm 05 Informatiebeveiligingsbeleid

Norm 7: Veilig personeel

BIO-Norm 7 moet waarborgen dat medewerkers en contractanten hun verantwoordelijkheden begrijpen en geschikt zijn voor de rollen waarvoor zij in aanmerking komen. En dat medewerkers en contractanten zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheden op het gebied van informatiebeveiliging en deze nakomen. Ook moeten de belangen van de organisatie bij wijzigings- of beëindigingsprocedure van het dienstverband gewaarborgd blijven.

Bevindingen:
De follow-up betreft de onderstaande vier bevindingen.

- 7.2.2.2 alle medewerkers en contractanten die gebruikmaken van de informatiesystemen- en diensten binnen drie maanden na indiensttreding een training I-bewustzijn succesvol gevolgd hebben.

- 7.2.2.3 het management benadrukt bij aanstelling en interne overplaatsing en bijvoorbeeld in werkoverleggen of in personeelsgesprekken bij haar medewerkers en contractanten het belang van opleiding en training op het gebied van informatiebeveiliging en stimuleert hen actief deze periodiek te volgen

- 7.2.3 Er behoort een formele en gecommuniceerde disciplinaire procedure te zijn om actie te ondernemen tegen medewerkers die een inbreuk hebben gepleegd op de informatiebeveiliging.
- 7.3.1 Verantwoordelijkheden en taken met betrekking tot informatiebeveiliging die van kracht blijven na beëindiging of wijziging van het dienstverband behoren te worden gedefinieerd, gecommuniceerd aan de medewerker of contractant, en ten uitvoer gebracht

In de controleperiode zijn er op de normen 7.2.2.3, 7.2.3 en 7.3.1 geen ontwikkelingen geweest. Voor norm 7.2.2.2 heeft MA-Noord een eenmalige masterclass gegeven voor alle medewerkers. Hierin zat een stuk I-bewustzijn in verwerkt. Inhoudelijk voldoet dit stuk aan het creëren van het I-bewustzijn van medewerkers, echter verwacht de norm dat dit periodiek en binnen 3 maanden na indiensttreding van nieuwe medewerkers wordt gegeven. Deze periodiciteit mist momenteel. MA-Noord is momenteel aan het bekijken hoe ze dit willen inregelen.

Conclusie:
MA-Noord voldoet niet aan de norm 7 Veilig personeel.

Norm 9: Toegangsbeveiliging

BIO-norm 9 vereist dat het beleid voor toegangsbeveiliging is vastgesteld, gedocumenteerd en beoordeeld wordt op basis van bedrijfs- en informatiebeveiligingseisen. Een formele registratie- en afmeldingsprocedure behoort te worden geïmplementeerd, om toewijzing van toegangsrechten mogelijk te maken. Verder dienen gebruikers verantwoordelijk te worden gemaakt voor het beschermen van hun authenticatie-informatie en de verwerkte gegevens.

Bevinding:

De openstaande bevindingen betreffen norm 9.1.1, L2.1, L2.2, L2.3, L2.4 en L2.8 Voor normen 9.1.1 en L2.8 zijn er geen ontwikkelingen geweest m.b.t. deze norm.

- *L2.1*
  MA-Noord heeft een beschrijving van de uitwerking van deze norm gegeven, echter heeft de AA geen evidence ontvangen dat dit ook daadwerkelijk in de applicatie is verwerkt. Om deze reden is er meer inzicht in de uitwerking ontstaan, echter blijft de bevinding van kracht.
- *L2.2*
  In het voorbeeld dat MA-Noord heeft geleverd is te zien dat na goedkeuring van een teamleider de wijziging in rechten zijn doorgevoerd. MA-Noord toont aan dat het in het bestaan werkt, echter ontbreekt de opzet. Door de ontbrekende opzet is het niet mogelijk om de werking te toetsen.

- *L2.3*
  In het voorbeeld dat MA-Noord heeft geleverd is te zien dat er functiescheiding bestaat tussen het aanvragen, autoriseren en doorvoeren van de wijzigingen in rechten. MA-Noord toont aan dat het in het bestaan werkt, echter ontbreekt de opzet. Door de ontbrekende opzet is het niet mogelijk om de werking te toetsen.
- *L2.4*
  De ADR heeft een procesplaat ontvangen waarin is te zien dat het uitdienstproces is uitgetekend. Informatie over het bestaan is niet opgeleverd.

Conclusie:
MA-Noord voldoet niet aan de norm 09 Toegangsbeveiliging. AA heeft geconcludeerd dat er geen aantoonbare verbeteringen met betrekking tot deze norm zijn doorgevoerd.

MA-Noord heeft eerder aangegeven dat zij afhankelijk zijn van informatie van Stachanov voor de controlerende onderdelen van deze norm. AA merkt dan ook op dat het wenselijk is dat MA-Noord (of als groep MA's). in gesprek gaat om dit te realiseren. Ook is de AA van mening dat niet alleen MA-Noord deze rapportage nodig zal hebben, maar ook de andere MA's.

Norm 12b: Wijzigingsbeheer.
Veranderingen in de organisatie, bedrijfsprocessen, informatie verwerkende faciliteiten en systemen die van invloed zijn op de informatiebeveiliging behoren te worden beheerst.

Bevinding:
Grote programmatuurwijzigingen worden nog steeds landelijk uitgevoerd. Echter er vinden lokaal wijzigingen op de workflow plaats. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het doorvoeren van wijzigingen op de checklist (vragen), veranderingen in volgorde van en de stappen van de workflow, het wijzigen van autorisaties binnen een workflow, etc.

MA-Noord geeft aan dat er een aantal processen deels zijn uitgewerkt, echter is MA-Noord nog zoekende naar een definitieve werkwijze.

Aanbeveling/conclusie:
MA-Noord voldoet niet aan de norm 12b Wijzigingsbeheer.

Norm 16: Beheer van informatiebeveiligingsincidenten
Deze norm heeft als doel om een consistente en doeltreffende aanpak te bewerkstelligen van het beheer van informatiebeveiligingsincidenten, met inbegrip van communicatie over beveiligingsgebeurtenissen en zwakke plekken in de beveiliging.

Bevinding:
Hieronder een overzicht met de nog openstaand bevinding en de uitwerking van dit jaar:

- *16.1.1 Directieverantwoordelijkheden en -procedures behoren te worden vastgesteld om een snelle, doeltreffende en ordelijke response op informatiebeveiligingsincidenten te bewerkstelligen.*
  De AA heeft geen update mogen ontvangen over deze norm.
- *16.1.2.2 Stel vast dat er een meldprocedure is waarin de taken en verantwoordelijkheden van het meldloket staan beschreven.*
  AA heeft aangegeven dat dit wordt opgelost door middel van het inrichten van een specifieke mailbox. De AA is niet op de hoogte van een meldprocedure. Ook heerst er onzekerheid of deze mailbox inmiddels is ingericht of niet.

- *16.1.2.3 Stel vast dat alle medewerkers en contractanten aantoonbaar hebben kennisgenomen van de meldingsprocedure van incidenten.*
  MA-Noord geeft aan dat "Dit moet onderdeel zijn vanuit het onderdeel bewustwording nieuwe medewerkers. Vooralsnog wordt er niet voldaan aan de norm.

- *16.1.2.4 Stel vast dat Incidenten zo snel als mogelijk, maar in ieder geval binnen 24 uur na bekendwording, gemeld worden bij het meldloket.*
  MA-Noord wijst naar de specifieke mailbox, echter heerst er onzekerheid of deze momenteel al in werking is en heeft de AA geen bestaansevidence ontvangen van deze mailbox.

- *16.1.2.5 Stel vast dat de proceseigenaar verantwoordelijk is voor het oplossen van beveiligingsincidenten.*
  MA-Noord geeft aan dat dit wordt opgenomen in het incidentenproces. In de opgeleverde documentatie komt deze specifieke norm nog niet aan bod.

- *16.1.2.7 Stel vast dat Informatie afkomstig uit de responsible disclosure procedure deel uitmaken van de incidentrapportage.*
  MA-Noord geeft aan dat er in de controleperiode geen incidenten zijn ontvange, waardoor de AA dit niet heeft kunnen toetsen. De bevinding blijft hierdoor aanwezig.

- *16.1.3.1 Stel vast dat er een responsible disclosure procedure is gepubliceerd en ingericht.*
  De AA heeft informatie ontvangen dat er op de EFRO-website een responsible diclosure te vinden is. De bevinding bij deze norm is daardoor niet meer geldig en opgelost.

- *16.1.4.1 Stel vast dat Informatiebeveiligingsincidenten die hebben geleid tot een vermoedelijk of mogelijk opzettelijke inbreuk op de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid of integriteit van informatie verwerkende systemen, zo snel mogelijk (binnen 72 uur) al dan niet geautomatiseerd zijn gemeld aan het NCSC (alleen voor rijksoverheidsorganisaties) of de sectorale CERT.*
  Provincies zijn momenteel bezig met het onderzoeken van een CERT, geeft MA-Noord aan. Wanneer dit vastgesteld is zal MA-Noord zich conformeren aan dit proces.

- *16.1.5 Stel vast dat op informatiebeveiligingsincidenten adequaat gereageerd wordt in overeenstemming met de gedocumenteerde procedures.*
  MA-Noord geeft aan dat er in de controleperiode geen incidenten zijn ontvange, waardoor de AA dit niet heeft kunnen toetsen. De bevinding blijft hierdoor aanwezig.

Conclusie:
MA-Noord voldoet niet aan deze norm. Tijdens het follow-up onderzoek is bevonden dat er inmiddels aan norm 16.1.3.1 wordt voldaan.

Norm 18: Naleving
Voor de naleving van deze norm moet men zich verzekeren dat informatiebeveiliging wordt geïmplementeerd en uitgevoerd in overeenstemming met de beleidsregels en procedures van de organisatie. In de P&C cyclus moet daarover gerapporteerd worden door het afgeven van een "In Control Verklaring" (ICV).

Bevinding:
MA-noord heeft aangegeven dat er geen ontwikkelingen zijn op het gebied van deze norm. De bevindingen over het ICV en het auditplan blijven daarom staan.

Aanbeveling/conclusie:
MA-Noord voldoet niet aan de norm 18: Naleving.

10.5.2 Opvolging aanbevelingen KR 6 voor MA West

Inleiding

Deze rapportage bevat de bevindingen betreffende IT-audit uitgevoerd voor Key Requirement 6: "Betrouwbaar systeem voor het verzamelen, vastleggen en opslaan van gegevens voor de uitvoering van toezicht, evaluatie, financieel beheer, verificatie en audit, waaronder koppelingen met de systemen voor elektronische gegevensuitwisseling met de begunstigden".
Bij de normering is waar mogelijk aangesloten met het BIO. Ten behoeve van concretisering is voor een aantal normen aangesloten met het General IT Control (GITC) kader van de Auditdienst Rijk. In de rapportage zal alleen de naam en nummer van de norm worden benoemd. Voor de volledige norm wordt verwezen naar het op werkniveau opgeleverde werkprogramma.

Conform afspraken met de EU controleprojectleider is er in deze controle alleen gekeken naar de normen die de vorige controle als 'niet effectief' zijn beoordeeld.

Bevinding MA-West

Norm 07: veilig personeel
De AA heeft in 2021-2022 vastgesteld dat MA-West niet geheel voldeed aan norm 07 veilig personeel. M.n. bij inhuur van personeel wordt de verantwoordelijkheid bij de verhurende organisatie gelegd, zonder dat men daar controle op uitoefent. De belangrijkste bevindingen op dit vlak waren dan ook:

1. het niet bewijzen, kunnen aantonen, van verantwoordelijkheden ten behoeve van informatiebeveiliging bij instroom van inhuur (BIO norm 7.1.2.1)
2. het niet communiceren van blijvende verantwoordlijkheden ten aanzien van de informatiebeveiliging bij vertrek van medewerkers.

Update bevinding 2022-2023
Hierop heeft MA-West de in- en uitstroomprocedure volledig herzien en ook nieuwe in- en uitstroom formulieren ontworpen. Bij ons onderzoek in 2022-2023 hebben we vastgesteld dat bevinding 1 en 2 in opzet medio 2023 zijn beschreven en in juli 2023 door het hoofd van MA-West is goedgekeurd.

MA-West voldoet nog niet geheel aan Norm 7 "Veilig personeel" omdat we het bestaan/werking van de aangepaste in- en uitstroomprocedure in de controleperiode niet hebben kunnen vaststellen.

Reactie MA-West:
Hoewel de bevinding van de AA formeel voldoet is het wel zo dat in het controlejaar (mede naar aanleiding van de bevinding) extra aandacht is geweest voor de in- en uitstroom procedure. Alle interne medewerkers en een deel van de externe gebruikers hebben een Eed of Belofte afgelegd. Daarnaast is, ook in het controlejaar, door alle nieuwe gebruikers (inclusief externe gebruikers) een geheimhoudingsverklaring getekend. Een aantal voorbeelden zijn bijgesloten.

Reactie AA:
MA-west heeft inderdaad een aantal voorbeelden van het toepassen van de gewijzigde in- en uitstroom procedure, binnen de controleperiode, aangeleverd. De AA heeft opzet en bestaan kunnen vaststellen maar de werking is niet onderzocht.

10.5.3 Opvolging aanbevelingen KR 6 voor MA Zuid (inclusief generieke deel)

Het permanent invullen de CISO-functie blijft een knelpunt. De functie was in de eerste helft 2022 voor een deel vacant. De nieuwe CISO is in de 2de helft 2022 aangesteld maar is kort daarna met ziekteverlof gegaan. De vacature is sinds oktober ingevuld door een interim CISO.

Beoordeling door ADR voor controlejaar 2022-2023

Bevindingen MA Zuid-Centraal

Norm 5: Informatiebeveiligingsbeleid
Norm 5 van het BIO bepaalt o.a. dat er een informatiebeveiligingsbeleid door de organisatie is opgesteld en vastgesteld door de leiding van de organisatie. Alsmede dat het informatiebeveiligingsbeleid minimaal één keer per drie jaar, of bij belangrijke wijzigingen als gevolg van reorganisatie of verandering in de verantwoordelijkheidsverdeling, wordt beoordeeld wordt en zo nodig bijgesteld.

Bevinding 2021-2022:
MA-centraal heeft het informatiebeveiligingsbeleid herijkt. AA heeft bevonden dat vrijwel elke bevinding van de vorige auditronde is opgepakt, behalve norm 5.1.1.1 D en 5.1.2.1.

Status bevinding:
Door gedeeltelijke afwezigheid van de CISO in de controleperiode zijn de bevindingen niet opgepakt. In het gesprek is er wel een discussie over het gebruikmaken ISO27001 van de provincie Noord-Brabant voor het centrale deel EFRO IB. Voorheen was Noord voor het centrale deel verantwoordelijk. De leden van centraal zullen onderzoeken in hoeverre er gebruik kan worden gemaakt van de ISO. M.b.t. het zichtbaar maken van de (bio)-norm centraal, decentraal of beide zullen de leden een stuk opstellen waarbij de controlenormen ADR mogelijk als basis dienen.

Norm 6: Organiseren van informatiebeveiliging.
Deze norm heeft als doelstelling om een beheerkader vast te stellen om de implementatie en uitvoering van de informatiebeveiliging binnen de organisatie te initiëren en te beheersen.

Bevinding 2021-2022:
MA-centraal heeft sinds de vorige auditronde een ISMS opgezet. De AA heeft waargenomen dat de verantwoordelijkheden en rollen globaal staan beschreven (norm 6.1.1.1 & 6.1.1.2) in het ISMS. Echter de AA is van mening dat deze uitgebreider beschreven zouden moeten worden. Het niveau waarop het nu beschreven staat is te globaal en voldoet niet aan de norm.

Wat betreft norm 6.1.2 (Scheiding van taken: Conflicterende taken en verantwoordelijkheden behoren te worden gescheiden om de kans op onbevoegd of onbedoeld wijzigen of misbruik van de bedrijfsmiddelen van de organisatie te verminderen) is de situatie onveranderd t.o.v. de vorige auditronde. De opzet is niet goed beschreven, waardoor het bestaan en de werking niet getoetst kan worden. Norm 6.1.3 (Contact met overheidsinstanties: Er behoren

passende contacten met relevante overheidsinstanties te worden onderhouden) en 6.1.5 (Informatiebeveiliging in projectbeheer: Informatiebeveiliging behoort aan de orde te komen in projectbeheer, ongeacht het soort project) zijn nog niet opgepakt.

Status bevinding:
Door gedeeltelijke afwezigheid van de CISO in de controleperiode zijn de bevindingen niet opgepakt.

Norm 16: Beheer van informatiebeveiligingsincidenten

Deze norm heeft als doel een consistente en doeltreffende aanpak te bewerkstelligen van het beheer van informatiebeveiligingsincidenten, met inbegrip van communicatie over beveiligingsgebeurtenissen en zwakke plekken in de beveiliging.

Bevinding 2021-2022:
AA ziet dat met het opzetten van het ISMS ook voor deze norm een aantal stappen zijn genomen. Echter er resteren nog een aantal bevindingen

- MA-centraal geeft aan dat de APP-beheerders het meldloket zijn en dat er een tooling is om de meldingen in te registeren. AA is van mening dat de APP-beheerders niet als formeel meldloket functioneren c.q. zijn aangesteld (16.1.2.1);
- Er is aangegeven door MA-centraal dat alle medewerkers bij indiensttreding kennis moeten nemen van het informatiebeveiligingsbeleid en een formulier dienen te ondertekenen dat hiervan is kennisgenomen. Echter het is voor de AA niet inzichtelijk dat medewerkers ook daadwerkelijk hiervan kennis hebben genomen (16.1.2.3).
- AA concludeert dat de CISO volgens MA-centraal zelf en de opgeleverde evidence de verantwoordelijke proceseigenaar is voor de applicatie. MA-centraal voldoet aan deze norm, echter de AA is van mening, kijkend naar het takenpakket van een CISO, dat dit geen juiste match is. Een CISO zou een onafhankelijke, sturende en raadgevende rol moeten hebben. Dit match niet met de rol proceseigenaar (16.1.2.5).
- Wat betreft norm 16.1.4.1 (Stel vast dat Informatiebeveiligingsincidenten die hebben geleid tot een vermoedelijk of mogelijk opzettelijke inbreuk op de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid of integriteit van informatie verwerkende systemen, zo snel mogelijk (binnen 72 uur) al dan niet geautomatiseerd zijn gemeld aan het NCSC (alleen voor rijksoverheidsorganisaties) of de sectorale CERT), 16.1.5 (Stel vast dat op informatiebeveiligingsincidenten adequaat gereageerd wordt in overeenstemming met de gedocumenteerde procedures) en 16.1.6 (Stel vast dat op informatiebeveiligingsincidenten adequaat gereageerd wordt in overeenstemming met de gedocumenteerde procedures) heeft MA-centraal aangegeven dat door de aard van de incidenten de toepassing/werking van deze normen niet getoetst kan worden. De AA is het hier deels mee eens, echter de AA vindt dat ondanks de aard van deze incidenten de vastlegging (ook op deze drie normen) gering is en uitgebreider zou moeten. AA adviseert dan ook om na te gaan bij MA-noord hoe zij dit doen, zodat het wiel niet opnieuw uitgevonden moet worden.

Status bevinding:
Door gedeeltelijke afwezigheid van de CISO in de controleperiode zijn de bevindingen niet opgepakt.

Wel ontstond er discussie over norm 16.1.2.1 dat de APP-beheerders het meldloket zijn en dat er een tooling is om de meldingen in te registeren. Volgens de ADR moet er geborgd worden dat de medewerkers incidenten op een eenduidige manier kunnen melden en dat deze controleerbaar wordt vastgelegd.

Nu blijkt dat er voor EFRO Zuid en Oost een postbus is ingericht en dat voor West en Noord de meldingen bij Gauke binnenkomen. Concluderend is er zoals voorheen aangegeven geen centraal punt, maar verschilt de situatie per MA. De ADR verwacht een duidelijke procedure voor het vastleggen van meldingen en een registratie hiervan. Met alleen de beschrijving van de situatie zal de bevinding, met aangebracht nuance blijven staan.

10.5.4 Opvolging aanbevelingen KR 6 MA Zuid

Beoordeling door ADR voor controlejaar 2022-2023
Stimulus geeft aan dat ze in de controleperiode 2022-2023 hun aandacht volledig hebben gericht op het inrichten en het certificeren volgens de ISO27001 standaard en de BIO-ICV verklaring beide van Provincie Noord-Brabant. DIGITrust heeft op 02-06-2023 de ISO27001 gecertificeerd en het ICV is op 06-06-2023 door de Provincie Noord-Brabent afgegeven.
De bevindingen van de twee onderstaande normen zijn, buiten de overige normen, voor de ISO-certificering aangereikt aan MA-Zuid. De tool en het proces Business Central (BC) is volledig in het ISMS (ISO27001) opgenomen. We kunnen dat ook concluderen dat MA-zuid in theorie nu zou moeten voldoen aan alle normen, echter tijdens de controle periode van het onderzoek niet.
Verder heeft de provincie Noord-Brabant een IB-Functionaris aangesteld en deze is nu twee dagen per week werkende voor Stimulus. Stimulus maakt nu volledig deel uit van de provincie. Hierdoor zijn alle ISMS-taken volledig overgedragen aan de provincie en Stimulus geeft aan dat ze alleen nog uitvoerende en niet meer eindverantwoordelijk voor het proces zijn. Voor volgende audits zal de IB-functionaris waarschijnlijk het aanspreekpunt worden.
Stimulus heeft wel bij norm 9 het formulier in- uit en doorstroom aangepast zodat de mandatering en beschrijving van de procesgang voor het muteren van rechten nu zichtbaar zijn en er bestaat nu functiescheiding tussen de aanvrager de uitvoerder.

10.5.5 Opvolging aanbevelingen KR 6 voor MA Oost

Inleiding

Deze rapportage bevat de bevindingen betreffende IT-audit uitgevoerd voor Key Requirement 6: “Betrouwbaar systeem voor het verzamelen, vastleggen en opslaan van gegevens voor de uitvoering van toezicht, evaluatie, financieel beheer, verificatie en audit, waaronder koppelingen met de systemen voor elektronische gegevensuitwisseling met de begunstigden”.
Bij de normering is waar mogelijk aangesloten met het BIO. Ten behoeve van concretisering is voor een aantal normen aangesloten met het General IT Control (GITC) kader van de Auditdienst Rijk. In de rapportage zal alleen de naam en nummer van de norm worden benoemd. Voor de volledige norm wordt verwezen naar het op werkniveau opgeleverde werkprogramma.

Conform afspraken met de EU controleprojectleider is er in deze controle alleen gekeken naar de normen die de vorige controle als ‘niet effectief’ zijn beoordeeld.

Bevindingen MA-Oost

Norm 05: Informatiebeveiligingsbeleid
Norm 5 van het BIO bepaalt o.a. dat er een informatiebeveiligingsbeleid door de organisatie is opgesteld en vastgesteld door de leiding van de organisatie. En dat het informatiebeveiligingsbeleid minimaal één keer per drie jaar of bij belangrijke wijzigingen, als gevolg van reorganisatie of verandering in de verantwoordelijkheidsverdeling, wordt beoordeeld en zo nodig bijgesteld.

Bevinding:
MA-Oost steunt op het provinciale informatiebeveiligingsbeleid (DOC-B-01).
De follow-up betreft de onderstaande drie bevindingen:

- MA-Oost heeft aangegeven dat dit het nieuwe, vastgestelde beleid is. Echter op het voorblad van het beleid staat versie 0.1. MA-Oost heeft wel aangegeven dat dit het definitieve en vastgestelde beleid is, dit wordt ook bevestigd in het versiebeheer.
- Norm 5.1.1.1 E komt niet terug in het beleid
- Norm 5.1.2.1 komt niet terug in het beleid

MA-Oost heeft het nieuwe informatiebeveiligingsbeleid aangeleverd. 5.1.1.1e: in het beleid is beschreven dat het informatiebeveiligingsplan jaarlijks o.b.v. van de uitgangspunten in hoofdstuk 2.6.3. wordt vastgesteld. 5.1.2.1: het informatiebeveiligingsbeleid wordt in hoofdstuk 2.6.2. vermeld dat de informatiebeveiliging is een continu verbeterproces. 'Plan, do, check en act' (PDCA) vormen samen het ISMS van informatiebeveiligingen in aansluiting bij de (bestaande) bestuurs- en P&C-cycli en externe ontwikkelingen beoordeeld en zo nodig bijgesteld.

Conclusie:
MA-Oost voldoet geheel aan de norm 05 Informatiebeveiligingsbeleid.

Reactie MA-Oost:
MA Oost is het eens met de conclusie van de AA.

Norm 7: Veilig personeel.
BIO-Norm 7 moet waarborgen dat medewerkers en contractanten hun verantwoordelijkheden begrijpen en geschikt zijn voor de rollen waarvoor zij in aanmerking komen. Alsmede dat medewerkers en contractanten zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheden op het gebied van informatiebeveiliging en deze nakomen. Ook moeten de belangen van de organisatie bij wijzigings- of beëindigingsprocedure van het dienstverband gewaarborgd blijven.

Bevinding:
De follow-up betreft de onderstaande drie bevindingen.

- 7.1.2.1: er vindt geen vastlegging van het exit gesprek vast.

- 7.2.2.2: MA-Oost heeft aangegeven dat er geen training beschikbaar is voor nieuwe medewerkers om te volgen, binnen drie maanden na in dienst treding.
- 7.3.1: MA-oost heeft aangegeven dat er geen ontwikkelingen m.b.t. norm 7.3.1 (de verantwoordelijkheden en taken met betrekking tot informatiebeveiliging die van kracht blijven na beëindiging of wijziging van het dienstverband gedefinieerd, gecommuniceerd zijn met de medewerker of contractant) is.

In de controleperiode zijn er op de normen 7.1.2.1 en 7.3.1 geen ontwikkelingen geweest.
Wat betreft norm 7.2.2.2 geeft MA-Oost aan dat er gedurende de controle periode geen medewerkers zijn aangenomen. Wel heeft MA-Oost evidence omtrent het volgen van de cursus 'de Provincie en ik' geleverd maar dit viel buiten de controleperiode.

Conclusie:
MA-Oost voldoet niet aan de norm 7 Veilig personeel.

Reactie MA-Oost:
MA Oost is het eens met de conclusie van de AA, wel met opmerking dat de bevinding van voorgaand boekjaar aangaande norm 7.2.2.2 onjuist is geformuleerd. De training was en is wel beschikbaar. MA Oost neemt de bevindingen mee bij de inrichting van het systeem voor de uitvoering van programmaperiode 2021-2027.

Reactie AA:
AA is het deels eens met de opmerking van MA-Oost. De initiële tekst in het rapport is accuraat beschreven op basis van de geleverde stukken, pas na het uitbrengen van de concept rapportage heeft MA-Oost de stukken opgeleverd waaruit is gebleken dat er een training is. Deze reactie is ter kennis aangenomen.

Norm 9: Toegangsbeveiliging.
BIO-norm 9 moet ervoor zorgen dat het beleid voor toegangsbeveiliging is vastgesteld, gedocumenteerd en beoordeeld wordt op basis van bedrijfs- en informatiebeveiligingseisen. Een formele registratie- en afmeldingsprocedure behoort te worden geïmplementeerd om toewijzing van toegangsrechten mogelijk te maken. Verder moeten gebruikers verantwoordelijk worden gemaakt voor het beschermen van hun authenticatie-informatie en de verwerkte gegevens.

Bevinding:
MA-Oost geeft aan dat er t.a.v. de vorige controle geen ontwikkelingen zijn op norm 9 toegangsbeveiliging zijn geweest. Dus de onderstaande bevinding blijft gehandhaafd:

MA-Oost heeft gewerkt aan de opzet van het toegangsbeveiligingsproces. AA merkt op dat deze (het beleid en de autorisatiematrix) van hogere kwaliteit zijn dan de vorig jaar opgeleverde stukken. MA-oost heeft aangegeven dat deze stukken relatief nieuw zijn en daarom is er afgesproken tussen de AA en MA-Oost om geen onderzoek te doen naar bestaan en werking.

C**onclusie:**
MA-Oost voldoet niet aan de norm 09 Toegangsbeveiliging.

Reactie MA-Oost:
MA Oost is het eens de conclusie van de AA.

Norm 12b: Wijzigingsbeheer.
Veranderingen in de organisatie, bedrijfsprocessen, informatie verwerkende faciliteiten en systemen die van invloed zijn op de informatiebeveiliging behoren te worden beheerst.

Bevinding:
De AA heeft geen evidence ontvangen m.b.t. norm 12b Wijzigingsbeheer. De bevinding van de vorige audit blijft daarom gelden:
MA-Oost heeft o.a het lokale onderhoud van de brieven/checklisten/workflows aanpassen/testen en implementeren uitbesteed aan MA-Zuid.
Dit is vastgelegd in een verwerkersovereenkomst maar dit is niet verder uitgewerkt.
Verder hebben we niet kunnen beoordelen of er wijzigingen in de lokale workflow zijn geweest omdat we geen JiRa meldingen hebben ontvangen.

Aanbeveling/conclusie:
MA-Oost voldoet niet aan norm 12b: wijzigingsbeheer.

Reactie MA-Oost:
MA Oost is het eens de conclusie van de AA en neemt de bevindingen mee bij de inrichting/uitvoering van het systeem voor de uitvoering van programmaperiode 2021-2027.

Norm 18: Naleving

Voor de naleving van deze norm moet men zich verzekeren dat informatiebeveiliging wordt geïmplementeerd en uitgevoerd in overeenstemming met de beleidsregels en procedures van de organisatie. In de P&C cyclus moet daarover gerapporteerd worden door het afgeven van een "In Control Verklaring" (ICV).

Bevinding:
MA-Oost heeft een boardletter die is opgesteld door Deloitte aangeleverd. Deze boardletter kan de ICV niet vervangen. De directie behoort de naleving van beveiligingsbeleid en -normen te beoordelen. In de P&C-cyclus moet gerapporteerd worden welk resulteert in een jaarlijks afgegeven ICV.

De bevindingen over het ICV blijven daarom staan.

Conclusie:
MA-Oost voldoet niet aan deze norm 18.

Reactie MA-Oost:
MA Oost is het niet zonder meer eens met deze bevinding. Norm 18.2.2.1 stelt dat (citaat) 'in de P&C-cyclus wordt gerapporteerd over informatiebeveiliging , resulterend in een jaarlijks af te geven In Control Verklaring (ICV) over de informatiebeveiliging. Indien voldoende herkenbaar kan de ICV voor de informatiebeveiliging onderdeel zijn van de reguliere, generieke verantwoording'. Volgens MA Oost is de aangeduide passage wel degelijk te beschouwen als voldoende herkenbaar. Aan de AA wordt daarom nadere uitleg gevraagd op welke punten de aangeleverde evidence niet voldoet.

Reactie AA:
Zoals de AA onder het kopje bevinding schrijft is een ICV een verklaring die is afgegeven door de directie (dus geen derde) over de interne beheersing (inclusief informatiebeveiliging). De evidence die is opgeleverd is een board letter van Deloitte. Alhoewel de AA dit soort rapportages kan toejuichen, raakt het niet de norm 18: Naleving.